

ŠIUOLAIKINIO KARIO PORTRETAS

2008 metų konkurso dalyvių geriausi rašiniai

© Lietuvos Respublikos
krašto apsaugos ministerija

© Lietuvos žurnalistų sąjunga

© Nacionalinė žurnalistų
kūrėjų asociacija

Turinys

Aldona Žemaitytė	
Konkursas tapo tradiciniu	5
Živilė Kavaliauskaitė	
Karo lakūnas jausmų nesigėdija	7
Jolanta Kažemėkaitytė	
Esi, kuo nusipelnei būti – net generole	15
Aldona Kudzienė	
Kareivis turi norėti kariauti	21
Jurgita Činkienė	
Kareiviškų batų nuospaudos	25
Afganistane ligoniai dažnai patikimi Alachui	34
Eglė Kasperavičiūtė	
Lietuviai rengiami kovai su teroristais	41
Gražina Noreikienė	
Paskutinio Trakų bataliono vadas buvo Miegančioji Gražuolė	47
Naujos meilės pradžią paskelbė ne ryšio zonoje suskambęs telefonas	51
Rūta Ronkauskienė	
Karinėje tarnyboje galima įgyvendinti savo siekius bei svajones	57
Sigita Purytė	
Povilionių šeimos „muškietininkas“	61
Kpt. Mindaugas Neimontas	
Karių artimuosius vienija laukimas	67
Recenzijos	
Julija Antanaitienė	72
Edmundas Juškys	76
Eglė Nenortaitė	78
Kpt. Ričardas Uzelka	80
Aldona Žemaitytė	81

Konkursas tapo tradiciniu

Jau trečiąkart vertinimo komisija, sudaryta iš Lietuvos žurnalistų ir Lietuvos kariuomenės atstovų, skaitė ir vertino konkurso „Šiuolaikinio kario portretas“ dalyvių kūrinius. Šį kartą tarp vertintojų buvo ir Nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos (NŽKA) atstovai.

2006, 2007 ir 2008 metai – tokia yra šio konkurso kūrybinė patirtis. Nedidelė, bet prasminga, nes kasmet auga konkurso dalyvių skaičius, plečiasi temų ratas, ryškėja Lietuvos kario portretas. Pernykščiaame konkurse dalyvavo 51 autorius su viena ar keliomis publikacijomis kiekvienas. Šiek tiek pasikeitė konkurso nuostatai, nes juose buvo nurodytos ir apibrėžtos trys konkursinių darbų kategorijos – spaudos, garso ir vaizdo; tai leido šalia spaudos žurnalistų dalyvauti ir radijo, televizijos bei videofilmų autoriams.

Garšas ir vaizdas (radijas, LTV ir LNK televizijos), panaudotas apibūdinant kario portretą, – dar naujiena, bet ateityje ji žada įdomių ir netikėtų susitikimų su šiuolaikiška žiniasklaida. Spaudos žurnalistai reikšėsi ir tradiciškai – iš respublikinių, regioninių ir rajoninių laikraščių, ir novatoriškai – interneto portaluose.

Šiomet vertinimo komisijai atstovavo keturi jos nariai iš LŽS ir NŽKA: Julija Antanaitienė, Edmundas Juškys, Eglė Nenortaitė ir Aldona Žemaitytė-Petrauskienė. Krašto apsaugos ministerijos atstovai buvo majoras Rolandas Valaitis ir kapitonas Ričardas Uzelka. Komisijos narių recenzijos, įvertinančios konkurso (apskritai) ir jo laureatų (konkrečiai) darbus yra pateikiamos šio leidinio gale.

Konkurso dalyviai – respublikinių („Lietuvos žinios“, „Ekstra“, „Respublika“, „Valstiečių laikraštis“, „Šeiminkė“), regioninių („Šiaulių kraštas“, „Klaipėda“, „Alytaus naujienos“), rajoninių („Galvė“, „Mūsų žodis“, „Santaka“, „Suvalkietis“, „Panevėžio balsas“ ir kt.) leidinių žurnalistai. Kai kurie jų konkurse „Šiuolaikinio kario portretas“ dalyvauja (ir laimi premijas) jau ne pirmą kartą. Pagal jų publikacijas matai žurnalistų brandą – jų santykis su pasirinktu rašinio herojumi tampa vis psichologiškesnis, turiningesnis, gilesnis... Greta laureatų (I, II, III vietos) į leidinį įdėta keletas geriausių rašinių, kurie nesurinko reikalingo balų skaičiaus, bet ne kartą buvo teigiamai įvertinti komisijos narių.

Šiame leidinyje dėl techninių galimybių neįdėjome garso ir vaizdo laureatų (vaizdo žurnalistų Jaunio Matonio video miniatiūra „Package from LT“ bei Ilonos Skujaitės ir Domanto Vildžiūno dokumentinė apybraiža „Tadas – ledlaužis“) kūrybos. Tačiau konkursui teiktus rašinius, miniatiūras bei konkurso nuostatus galima rasti interneto svetainėje www.kam.lt.

Ko palinkėtume būsimo konkurso (2009) dalyviams? Drašos – kaip ir jų pasirinktiems herojams kariams. Įžvalgumo, kuris leidžia geriau pažinti kito žmogaus dvasinį pasaulį. Kūrybiškumo, kurio tobulinimui niekada nebus pabaigos ir kuris neleidžia įsikeroi paviršutiniškumo daigams. Iki kito susitikimo – jau 2009 metų „Šiuolaikinio Lietuvos kario portreto“ konkurse.

*Aldona Žemaitytė
konkurso vertinimo komisijos pirmininkė*

Septynerius metus dirbu laikraštyje „Šiaulių kraštas“. Kai Šiauliuose nusileido NATO naikintuvai, pradėjau rašyti ir kariuomenės temomis. „Mano gyvenimo padangė buvo pilka, kol jos neperskrodė NATO naikintuvai“, – taip juokauju apie save.

Iš tiesų – žaviuosi skrydžiais. Juk, kai pakyli virš debesų – visada šviečia saulė. O pamačiusi skrendantį orlaivį, pamuoju: galbūt ten skrenda vienas iš mano rašinio herojų.

Teko keliauti ir pačiai – į Afganistaną, Gruziją. Šios kelionės – ne tik nepamirštami įspūdžiai, bet ir neįkainojama patirtis.

Praėję metai dovanojo susitikimų su išskirtiniais žmonėmis, apie kuriuos rašyti buvo vienas malonumas. Todėl pirmiausia esu dėkinga savo rašinių herojams – už pasitikėjimą.

Živilė KAVALIAUSKAITĖ – I vieta

„Karo lakūnas jausmų nesigėdija“

Karo lakūnas jausmų nesigėdija

Lietuvos karinių oro pajėgų (KOP) Oro operacijų grupės lakūnas-instruktorius majoras Jurijus Jakšys niekada nesifotografuoja prieš skrydį. „Darius ir Girėnas nusifotografavo“, – liūdnai šypteli. Jurijus ore yra praleidęs keturis tūkstančius valandų, įveikęs pavojingus maršrutus į Balkanus, Iraką, Afganistaną, Gruziją. Įvertinimas – kvietimas tęsti karjerą italų „Alenia Aeronautica S.p.A.“ gamykloje.

Skrydis – į nežinomybę

Su Jurijumi kalbamės iš karto po skrydžio į Gruziją – po įtemptos nemigo nakties.

Bet lakūnas-instruktorius šypsosi. Šis skrydis buvo lengvesnis nei pirmieji, kai itin slėgė nežinomybė.

„Transporto aviacija sukurta skraidyti tuose regionuose, kur oro erdvė yra saugoma koalicijos pajėgų – taip mes skraidome Afganistane, Irake. Bet kai oras yra nežinia kieno rankose, nejprasta“, – sako majoras.

Jurijui su įgula pirmą kartą įskridus į konflikto apimtos Gruzijos eterį, girdėjosi vien rusiški kariškių šaukiniai. Patyręs lakūnas prisipažįsta – buvo šiek tiek baugu. Nežinia, kas lėktuvą gali pasitikti, „nusivesti“ į kitą aerodromą, patikrinti krovinį.

Po pirmųjų skrydžių į Gruziją lakūnai pastebėjo, kad ryšys su žeme buvo slopinamas. Dar viena ypatybė – Tbilisio oro uoste radarai išvesti iš rikiuotės.

Besišypsančios akys

Nuvargusius, įbaugintus pabėgėlius iš konflikto apimtos šalies Jurijus su įgula gabeno pirmą kartą gyvenime.

„Tai – kažkas išskirtinio. Žmonių akys – išsigandusios. Bet jose – ir žiežirba vilties, kad bus išgelbėti. Matai, kaip žmonės, įlipę į lėktuvą, atsipalaiduoja. Kadangi į priekį buvome gabenę krovinį, negalėjome sustatyti visų sėdynių, žmonės gulėsi tiesiai ant grindų: mes vos spėjome pakloti antkloides. Ir iš karto užmigo – iki pat Vilniaus“.

Buvo taip išsvargusių moterų, jog joms įgulos nariai padėjo įlipti į lėktuvą. Keletas vaikų, tarp jų ir vieno mėnesio kūdikis, verkė.

Lietuvos karinių oro pajėgų Oro operacijų grupės lakūnas-instruktorius majoras Jurijus Jakšys atsargiai kalba apie ateitį. Bet dėl vieno yra tikras – vietoje stovėti nenori.

30-ies, per pusterčių metų pavyko pasiekti aukščiausią reitingą: daugiausia pergabeno krovinių ir rečiausiai gedo.

Po skrydžių Jurijui ir jgulai žmonės dėkojo įvairiausiomis kalbomis – lietuviškai, angliškai, rusiškai, gruziniškai.

Lakūnas sako, jog žodžių net nereikia: užtenka pamatyti žmonių akis, kuomet jie išlipa iš lėktuvo Vilniuje ar Šiauliuose. Tarsi kiti žmonės nei tie – įlipę Tbilisyje. Žmonės, kurių akys vėl šypsosi.

Jurijus tikina – netiesa, kad kariškiai yra bejausmiai. Ir šiandien lakūnas-instruktorius itin jautriai pasakoja apie 2004 metais po šiauliečių autobuso avarijos Kroatijoje gabentus žmones. Buvo karšta, daug turbulencinių oro srautų, audros debesų.

„Kiekvieną lėktuvo judesį jauti tarsi sužeistų žmonių skausmą. Jie gulėjo ant neštuvų su lašelinėmis, kentėjo kaulų lūžius, – sako lakūnas. – Jauti, kad nuo tavęs priklauso jų jausmai, jų skausmas ir, tuo metu – net likimas“.

Gelbsti prietarai

Jurijus vardija sudėtingiausius savo skrydžius. Pirmieji – į Balkanus, kai buvo jaunas lakūnas „su pradėjusiomis lįsti pirmosios plunksnomis“. Nors įgulų vadai, lakūnai, technikai buvo iki

Daug nervų kainavo pirmieji skrydžiai į Afganistaną, tūpimai Čagčarane, kur aerodromas įkurtas aukštai kalnuose, oras karštas ir išretėjęs, o kilimo-tūpimo takas trumpas, danga – palaidas žvyras.

Kur kylant tenka skaičiuoti kiekvieną centimetrą – užteks tako ar ne. Tikrinti save dešimt kartų. Skaičiuoti kompiuteryje ir popieriuje. Nes atsakomybė už įgulą ir keleivius – milžiniška.

Jurijus pripažįsta: lakūnai – labai prietaringi žmonės, turi galybę prietarų – asmeninių ir bendrųjų.

Nesifotografuoti prieš skrydį. Nespjaudyti prieš mentes. Nesiskusti prieš ilgą, sudėtingą skrydį. Vienas iš prietarų galioja nuo karo laikų – negalima su savo lėktuvo techniku žaisti kortomis iš pinigų. Nevykdantiems „priesakų“, tenka kloti stalą kolegoms.

Trūksta pamainos

Jurijus tik šypsosi paklaustas apie atostogas ir laisvadienius. Tarp skrydžių į Gruziją dar spėjo išpildyti pažadą – „išmesti“ parašutininkus, kurie Panevėžyje pasiekė Baltijos šalių rekordą. Vėl laukia skrydis į Afganistaną.

Jurijaus valandos ore – apie keturi tūkstančiai, aplankyti visi regionai, kur yra Lietuvos kariuomenės karių.

Paklaustas, kaip fiziškai išveria krūvį, nusišypso: tiesiog neleidžia sau atsipalaiduoti. Nors kartais norom-nenorom pasiekia rekordus: kartą startinis laikas (nuo aerodromo iki pakilimo iš kito aerodromo) tęsėsi per 38 valandas.

„Jei ir nori pailsėti – tiesiog regione nėra galimybių. Todėl turi skristi. Visi supranta, kad tai nėra gerai. Bet ką padarysi“.

Karo lakūnų trūksta, todėl šiuo metu išbandoma alternatyva: lakūnais tapti rengiami Karo akademijos leitenantai.

Jurijus džiaugiasi jau sulaukęs geros žinios: jaunieji lakūnai skraido aeroklube, „renka“ valandas. Visi išskrido savarankiškai, nė vienas nebuvo „nurašytas“. Galbūt ateityje jie bus rengiami ir C-27J „Spartan“ įgulai. Bet tam reikia laiko.

Tarp Italijos ir Lietuvos

J. Jakšys su kolegomis naują KOP lėktuvą C-27J „Spartan“ įvaldė prieš porą metų. Italai iki šiol stebisi: Lietuva yra vienintelė šalis, kurios lakūnai po 8 bazinių mokymo skrydžių buvo pasirengę eksploatuoti lėktuvą. Kitų šalių lakūnai kol kas gali atlikti logistinius skrydžius tik savo šalies ribose.

Lietuviai šio tipo lėktuvu yra skridę daugiausia valandų ir nuvykę į regionus, kur su C-27J „Spartan“ dar niekas nebuvo.

J. Jakšio profesionalumas neprasprūdo pro italų gamyklos „Alenia Aeronautica S.p.A.“, kur surenkami C-27J „Spartan“, atstovų akis. „Šiaulių krašto“ žiniomis, prieš metus Jurijus gavo kvietimą dirbti Italijoje. J. Jakšys – ne tik pirmasis į „gamyklą“ pakviestas lietuvis. Iki šiol firmoje nedirbo nė vienas užsienietis, visi lakūnai bandytojai – italai.

Pagal bendrą „Alenia Aeronautica S.p.A.“ ir Lietuvos kariuomenės susitarimą lietuvis dirbo su Bulgarijos lakūnais. Bet plačiau apie perspektyvas Italijoje lakūnas-instruktorius dar nenori kalbėti.

Jis neslepia, kad ateis momentas, kai teks išeiti iš Lietuvos karinių oro pajėgų: „Karininkui yra natūralu siekti karjeros, o tai dažniausiai susiję su administraciniu darbu. Jaučiuosi pilnas jėgų ir myliu savo darbą. Noriu tobulėti savo profesinėje srityje“.

J. Jakšys įsitikinęs: karo lakūnų motyvacija nėra pinigai, o kažkas daugiau. Karinė transporto aviacija – nuotykių. Nesibaigiantys ir kas kartą kitokie.

„Šiaulių kraštas“, 2008 08 30

Tėvai užaugino keturis karžygius

Penki sūnūs. Keturi iš jų – kariai. Tiek Tėvynės gynėjų išaugino Maironiuose (Kelmės rajonas) gyvenanti Danutės ir Jono Andrulių šeima. Jauniausiasis Vytautas irgi galvoja sekti brolių pramintu keliu. Vienintelę tokią šeimą Lietuvoje „Už garbę“ kariuomenės vadas neseniai apdovanojo „Lietuvos karžygio“ statulėle.

Jono TAMULIO nuotrauka

Danutė ir Jonas Andruliai išaugino keturis karius. Kariuomenės vadas juos pagerbė „Lietuvos karžygio“ statulėle.

Penki berniukai

Jonas ir Danutė Andruliai – nedaugžodžiauja. Tarnyba yra tarnyba, todėl apgalvoja kiekvieną žodį.

Atgyja ir juokiasi prisimindami akimirkas, kai Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos ramovėje kariuomenės vadas generolas leitenantas Valdas Tutkus tėvams teikė garbingą įvertinimą – „Lietuvos karžygio“ statulėlę. Jų tėra pagamintos devynios, šiemet įteiktos trys. „Lietuvos karžygy“ Andrulių namuose stovi pagarbioje vietoje – lentynoje tarp mamos Danutės auginamų gėlių.

Tėvams įvertinimas ir dėmesys buvo labai svarbūs. Andrulių šeima – vienintelė Lietuvoje, kurioje išaugo keturi kariai. Tris karius išauginusi šeima gyvena Klaipėdoje.

„Nieko neatsimenu, tokia įtampa ir jaudulys apėmė. Jau geriau ką nors namie padirbėti... Grįžus teko įrašą pažiūrėti – neatsiminiau, nei ką aš sakiau, nei ką kariuomenės vadas kalbėjo“, – šypsosi D. Andrulienė, prisiminusi apdovanojimo dieną.

Tėvui irgi neįauku buvo: „Mes – kaimo vaikai“. Jonas nuo kolūkio laikų dirbo vairuotoju, Danutė – buhalterė, dabar – namų šeimininkė.

Susipažino prieš 34-erius metus. Pirmasis gimė Ričardas. Dabar 31-erių metų majoras dirba Karo akademijoje. Tėvai vis laukė mergaitės. Bet kas trejus metus į pasaulį pasibelsdavo berniukai – Mindaugas, tarnaujantis karinėse jūrų pajėgose, Arvydas, tarnaujantis Vilniuje, ir Gediminas, tarnaujantis Klaipėdoje. Pagrandukas – penktasis sūnus Vytautas, kuriam dabar – 16-ka.

Mergaičių sulaukė per sūnus: du turi žmonas, dar du – drauges. Gausėja ir vaikaičių būrys – po Naujųjų bus keturi.

Pirmieji giminės kariai

Andruliai nevadina sūnų išskirtiniais. Dirbdavo ūkiškus darbus. Niekada neišsisukinėdavo. Visus brolius iki šiol vienija sportas. Su krepšinio kamuoliu nesiskiria iki šiol – ir iš Vilniaus parsukuba, jei reikia atstovauti Maironių komandai.

Tėvai kartais stebisi sūnų pasirinkimu: nei Danutės, nei Jono giminėje kariškių nebuvo. Vyriausiasis sūnus Ričardas iš pradžių svarstė, ką rinktis – Policijos ar Karo akademiją. Ėjo ketvirti metai po Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo. Pasirinko karybą.

Grįžęs atostogų, jaunesniems broliams pasakodavo, kaip sekasi. Kelias buvo pramintas. Antrasis sūnus Mindaugas nutarė – baigęs mokyklą, stos į akademiją.

Taip kas trejus metus vėrėsi šeimos karių grandinė. Ketvirtasis, Gediminas, į kariuomenę išėjo šauktiniu – tėvams nė nepasakęs. Tiesiog pranešė: „Išeinu tarnauti“.

„Kiti tėvai savo vaikus „išpirkdavo“ nuo tarnybos, o mums nė minties nebuvo – jie patys susitvarkė gyvenimą. Berniukai mėgsta iššūkius“, – sako tėvai.

J. Andrulis mano, kad tarnybos kariuomenėje reikalinga visiems vaikinams. Net ir dėl buities.

Andrulių sūnūs lovas pasiklodavo ir prieš tarnybą, bet mama pastebi – tarnyboje išmoko tvarkingiau. Be to, visada namo grįžta pasitempę. Visada vieningi kaip kumštis.

Prie stalo – apie žemę ir ūkį

Mama pasakoja, kad sūnūs niekada nesiskundžia. Mamos širdis jaučia – lengva nėra. Bet jais didžiuojasi.

Pasiteiravus, kokiais charakterio bruožais išsiskiria jų vaikai, tėtis Jonas juokiasi: „Visi – į mamą“. Švelnūs, bet ištvermingi.

Mama Danutė įsitikinusi: „Jiems Lietuva – viskas. Net nekalba apie išvažiavimą į užsienį. Jie čia jaugę. Su namais išlikęs tvirtas ryšys – jei ne vieni, parlekia kiti“.

Ir prie plataus stalo jau sunkiai besutelpa. „Svarbu, kad yra kas atvyksta. Kad yra ką ant stalo padėti“, – šypsosi J. Andrulis. Susėdusi prie stalo šeima kalba ne apie karą, o apie ūkį ir žemę.

Į misiją – su šv. Agotos duona

Trys sūnūs dalyvavo tarptautinėse misijose. Kai sūnūs toli, tėvai gyvena tarsi ant adatų. Klausosi žinių – nepraleidžia nė vienos naujienos.

Nors Danutė guodžia save sakydama, jog apsiprato, galiausiai pripažįsta: apsiprasti – neįmanoma.

Dėl nerimo, dėl jaudulio buvo nubraukta ne viena tėvų ašarą. Sunkiausia – išlydėti. Tėvai sūnus išlydi tik iš namų – taip lengviau.

Tik akimirksniu mama Danutė susigraudina: vienam iš sūnų į misiją buvo įdėjusi šv. Agotos duonos. Kad sergėtų nuo nelaimės. Mama žino, kad ir kitos mamos sūnams į kuprinę įdėda kryželį, šventinto vandens, į juos sudėtas motinų nerimas ir viltis. Tėtis neslepia – ir jam tenka nubraukti ašarą.

Jaunėlis Vytautas irgi galvoja apie krašto apsaugą. Pasitaria su broliais. Visi aplinkiniai tik ir klausinėja, ar seks brolių pėdomis.

Ar išleis tėvai penktąjį sūnų? Mama juokiasi: „Jei gerai nesimokys, tegul lieka ūkyje“. Ir nusišypsojusi priduria: daugiau jau nebepražils.

„Šiaulių kraštas“, 2008 11 20

Jolanta Kažemėkaitytė – II vieta

„Esi, kuo nusipelnei būti – net generole“

Vilniaus universitete įgijau filologės, lietuvių kalbos ir literatūros dėstytojos specialybę.

Nuo 1997 m. dirbu korespondente UAB „Ūkininko patarėjas“. Dabar daugiausia rašau šios bendrovės leidiniui „Šeimininkė“, mažiau – kitiems: laikraščiui „Ūkininko patarėjas“, žurnalui „Meisteris ir Margarita“.

Leidinių įvairovė dovanoja daug įdomių temų, pašnekovų. Neretai nuostaba su visu tuo susidūrus nori nenori nuspalvina ir straipsnį. Taip turbūt atsitiko rašant apie kariūnę Liną Kievišaitę. Dėkui jai, kad straipnis per nuostabos tiltą pasiekė šią knygą...

Esi, kuo nusipelnei būti – net generole

Lietuvos Respublikos kariuomenė švenčia savo 90-metį.

Leitenantės Linos Kievišaitės ir jos kolegijų pasišventimas karinei profesijai bei pasiekimai šioje srityje liudija, kad moterys – didelis Lietuvos kariuomenės lobis.

Kalbant apie L. Kievišaitę, Didžiojo etmono Jonušo Radvilos mokomojo pulko būrio vadę, ne vieną kartą tenka minėti žodį „pirmoji“. Ji – pirmoji iš Lietuvos moteriškosios lyties kariūnų, t. y. Karo akademijos studentų, atstovavusių JAV mūsų krašto apsaugos bei kariuomenės sistemai. Ji – pirmoji iš lietuvių kariūnų, ten pelniusių garbingą apdovanojimą. L. Kievišaitė – pirmoji šalyje mergina, paskelbta geriausiu absolventu kariūnu ir už tai gavusi kardą.

Turbūt ji pirmoji Lietuvoje moteris, svajojanti apie generolo antpečius.

Lina plus nebuvo atvejai

L. Kievišaitė Lietuvos karo akademiją (LKA) baigė šįmet. Diplomų įteikimo dieną ji, kaip ir ankstesni geriausi absolventai kariūnai, su kardu žengė kurso būrio priekyje.

Tąkart po du diplomus gavo 36 absolventai kariūnai – 31 vaikinai ir 5 merginos. Pirmasis diplomą liudija civilinės profesijos įgijimą, antrasis – karinės. LKA galima įgyti vieną iš trijų civilinių profesijų: tarptautinių santykių, transporto inžinerijos, personalo vadybos. Lina įgijo pastarąją. Kaip ir kiti absolventai kariūnai, gavo ir karių vado diplomą bei leitenanto laipsnį.

Lina, paprašyta prisipažinti, už kokius nuopelnus ji, pirmoji mergina iš LKA kariūnų, būdama trečiakursė pelnė garbę pusę metų studijuoti JAV, Virdžinijos karo institute, sako: „Už studijų rezultatus, visuomeninę veiklą ir asmenines savybes – gebėjimą atstovauti mūsų šaliai. Lietuvos karo vado teigimu, apie tam tikros šalies kariuomenę ir krašto apsaugą sprendžiama net ir iš vieno jos kario.“

Kad mergina šiuo atžvilgiu puikiai atstovavo gimtajai šaliai, byloja jai įteikta Virdžinijos karo instituto Padėkos moneta. Jos ten studijavusiems lietuviams vaikinams parsivežti dar neteko. Kodėl Monetą gavo Lina? „Už dalyvavimą amerikiečių kadetų (taip vadinami tenyškčių karo mokyklų ugdytiniai) lauko pratybose. Užuo jose dalyvavusi, galėjau grožėtis Amerikos gamta, dar ką nors veikti, tačiau man buvo įdomu, kuo skiriasi Lietuvos ir JAV karinės aukštosios mokyklos.“ Pratybos truko keturias paras. Trečiąją Lina buvo paskirta skyriaus vade – nebūtas atvejis užsieniečiams čia studijuojant!

Kai mergina studijavo Virdžinijoje, gavo žinią, kad ją išrinko Lietuvos karo akademijos Kariūnų tarybos pirmininke. Tai prilygsta kitų aukštųjų mokyklų studentų atstovybių prezidento pareigoms.

Mergina – būrio vadė

Lina sužavėjo Virdžinijos karo instituto, veikiančio nuo 1839 m., senosios tradicijos – kad „kadetų kambariuose viskas iš anų laikų: ir gremėzdiški stalai, net didelės atviros spintos, o mediniai gultai, nors restauruoti, girgžda vien nuo minties, kad teks pasisukti ant šono. Sąmoningai niekas nemoderizuojama – kad kadetas pajustų senąją instituto tradiciją.“

Ypač merginai įstrigo virš pagrindinio įėjimo į kareivines iškalti žodžiai: „Tu gali būti bet kuo, kuo tik nusipelnei“.

„Nuolat atsimenu šiuos žodžius. Kai juos skaitydavau žengdama į kareivines, nuo minties, kad žmogaus galimybės beribės, apimdavo emocinis pakilimas. Tie žodžiai įkvėpdavo dar pavyzdingiau atstovauti savo šaliai bei kariuomenei“, – savo darbo vietoje Rukloje kalba L. Kievišaitė.

Dirbti šauktinių būrio vade ji pradėjo liepą. Neseniai – lapkričio 12 d. – atsisveikino su jais, baigusiais pradinę karinę tarnybą. Netrukus mergina ims vadovauti šauktinius pakeisiančių profesionalų karių būriui. Jai lapkričio 17 d. suėjo 23 metai.

Koks Linos darbo baras, kokios pareigos? „Pulke – 2 batalionai, kiekviename – 3 kuopos, o kuopoje – po 3 būrius. Vadovauju 30 karių būriui. Mano pagalbininkai – 4 seržantai, taigi penkiese auklėjame būrį – mokome jį karinių įgūdžių, pirmiausia – individualių: veiksmų rikiuotėje, su ginklu, mūšio lauke, taip pat orientavimosi, maskavimosi įgūdžių, kaip suteikti pirmąją medicininę pagalbą. Įsivaizduokite, jaunuolis ateina į kariuomenę ir nieko nemoka – net kaip taisyklingai pasisukti kairėn, dešinėn! Šauk nešaukęs garsiai: „Kairę! Dešinę!“, o atrodo, kad šimtakojai žengia, ne dvikojai... Mi-na vienas kitam ant kulnų. Deda dešinę koją, o tvirtina, kad kairę. Natūralu, kad nieko bendra su kariuomene neturėjusieji pasimeta. Karinės ceremonijos dalys labai reglamentuotos – jas būtina atlikti automatizuotai – nestabtelint pagalvoti, koks kitas veiksmas“, – aiškina būrio vadė.

Ne darbas, o tarnyba – nebylus pavyzdys

Lina, paklausta, ar sunkus jos darbas, mintija: „Įdomus, nes matai įdėto darbo rezultatą – kaip žmonės tobulėja. Iš pradžių jiems ginklo dalys krenta iš rankų, paskui – užsimerkę jį sudeda. Geras jausmas apima, kai jie padaro geriau, nei tikėjaisi, nes sudominti pasitempia, dega noru padaryti geriau. Gerų emocijų suteikia net kurioziškos situacijos, susijusios su karių nežinojimu, užmaršumu.“

Būrio vadas dirba kasdien, išskyrus poilsio dienas. Be to, per mėnesį kartą arba du tenka budėti naktį – pasak Linos, „su vyresniuoju budėtoju bei kuopų budėtojais saugoti pulko tvarką ir ramybę,

atsakyti už visą jo technikos parką. Aš ir vyresnysis budėtojas tada esame pareigomis vyriausi.“

Lina sako pritarianti generolo Valdo Tutkaus žodžiams, kad kario profesija – ne darbas, o tarnyba visą parą – visada, kai tėvynė pašauks. „Nutaręs ją pulti, priešas nesirinks tau patogaus laiko“, – žino mergina. Patriotizmo Akademijoje pasisėmusi, ar stodama į ją jau turėjusi?

„Ir pasisėmiau, ir, matyt, turėjau. Mano patriotizmo jausmą labai sustiprino studijos Virdžinijoje, kur, kaip niekada lig tol, įsitikinau, ką reiškia pasakymas, kad iš vieno kario sprendžiama apie visą jo šalies kariuomenės bei krašto apsaugos sistemą. Ten nieko tavęs neklausia, tik stebi tavo elgesį, gebėjimus ir susidaro vaizdą apie tavo šalį.“

Galimybes lavinsi –
ir jos taps beribės

Pašnekovės darbo kredo – „žmoniškumas, suvokimas, kuo jis nepatenkintas, koks krūvis bei kokios pratybos jam ne pagal jėgas. Krūvio normos, be abejonės, yra, bet jos turi būti derinamos su galimybėmis. Tik

Asmeninio archyvo nuotrauka

Geriausia Karo akademijos absolventė Lina Kievišaitė

lavinamos jos taps beribės. Kas kariui lieka, kai mamos ir tėčiai toli? Pasitikėti tais, kurie siūlo pagalbą. Suprasti karį, arba žmoniškumas, – mano darbo esmė. Juk kiekvienas jaučia, kaip su juo bendraujama – kaip su valdiniu ar su kolega.“

Ar karinė tarnyba neprieštaruoja moteriškumui? „Ne, – tvirtina Lina, – tik riboja jį. Vien uniforma riboja. Nors ji man patinka, bet kariuomenėje ne vieta nei ryškiaspalviams gėlėtiems sijonams, nei ilgiems auskarams.“ Tokių ji turinti. Ne darbo metu nevengianti ir ryškaus makiažo, ir aukštakulnių batelių.

Ką karė veikia laisvalaikiu? „Kas antrą savaitgalį stengiuosi Šiauliuose aplankyti mamą, tėtį, broį, tetas, abi močiutes. Taip atiduodu duoklę labai mane mylintiems namiškiams. Laisvalaikiu skaitau filosofines knygas, mėgstu teatrą, ypač „Keistuolių“, sportuoju – bėgiuju arba minu dviratį.“ Kodėl Lina sportuoja – argi neprivargsta darbe žygiuodama, bėgiodama?

„Tai darau, kad pasiekčiau aukštesnį lygį – būčiau pavyzdžiu būriui. Mergina turi įdėti pastangų, kad bėgtų drauge su kariais. Prastas būrio vadas, kuris liepia jiems bėgti, o pats nebėga. Jei dabar kariams nebūsiu pavyzdžiu, ar jie eis paskui mane kare?“

Užgrūdinta valia – lyg lieptu į tikslą

Savo charakterį Lina apibūdina kaip vaikiškai užsispyrusį: „Dažnai einu per „negaliu“. Save tenka nugalėti daugelyje situacijų – žygyje nešant kuprinę, sveriančią tiek, kiek pati sveriu, ir pan. Visa tai, kaip ir rengimasis sporto varžyboms bei dalyvavimas jose – esu orientavimosi dviračiais Lietuvos rinktinės narė – joks savęs kankinimas, tai – savęs nugalėjimas, ištvermės lavinimas. Karys ne laiku žygi baigs ne todėl, kad nutrynė kojas, o todėl, kad pritrūko valios. Kai valia užgrūdinta, jos nepritrūksi ir atlikdamas kasdienes darbus: tvarkydamas kambarius, rašydamas kursinį darbą, pagaliau – įgyvendindamas iškeltus sau tikslus.“

Linos profesinis tikslas – tapti generale: „Tai sunkiai pasiekiamas tikslas, bet jis neleidžia sustoti – skatina tobulėti, domėtis, stengtis dirbti kuo geriau. Žemesni tikslai – tapti vyresniąja leitenante, kapitone, majore – mane ribotų, nes jie – lengviau įgyvendinami.

Dviračių sportu Lina susidomėjo aštuntoje klasėje, baigusi dailės mokyklą. Kai dviračiu važiuodama į treniruotę buvo nublokšta automobilio ir sunkiai sužeista, pagijusi lenktyniavimą dviračiu plente iškeitė į minėtąją sporto šaką, mat miške mašinų nėra.

Štai dėl ko ji tapo kariūne: „Dvyliktoje klasėje supratau, kad kitoje aukštojoje mokykloje man bus nuobodu – negalėsiu sporto derinti su mokslu, kad, nesant šalia trenerio, pristigsiu valios ir jėgų

judėti tokiais tempais, kokiais judėjau vidurinėje mokykloje. Per atranką stojant į Karo akademiją reikėjo atlikti fizinius normatyvus, intelektines užduotis, iš kurių sprendžiama, ar gebu vadovauti, nepasimesti situacijoje. Man patiko, ko buvo iš manęs reikalaujama, – supratau, kad tai ir bus skiepijama akademijoje.”

Gyvenimu patenkinta, dažnai šypsanti – „tai mano natūrali būseną“ – L. Kievišaitė visiems linki „turėti noro viskam, tada atsiras ir galimybių.“

* * *

Lietuvos krašto apsaugos sistemoje 940 moterų karių. Iš jų – 18 kariūnių (Lietuvos karo akademijos studentų).

Pasak Eglės Trataitės, Karo akademijos viršininko referentės, merginas į šią aukštąją mokyklą pradėta priimti 2000 m., siekiant užtikrinti stojančiųjų jaunuolių lygias galimybes. Tada norą čia studijuoti pareiškė 62 merginos, tačiau atranką įveikė 9. Šįmet į Karo akademiją stojo 500 jaunuolių, beveik pusę jų sudarė merginos, įstojo 6, dabar liko 5.

Iš viso akademiją baigė 36 absolventės.

Izraelyje seniai moterys atlieka privalomąją karinę tarnybą. Europos Sąjungoje ji neprivaloma, tačiau kiekvienoje šios bendrijos šalyje – ir Lietuvoje – netrūksta moterų karių savanorių.

„Šeimininkė“, 2008 11 26

Aldona KUDZIENĖ – III vieta

„Kareivis turi norėti kariauti“

Nesigailiu, kad likimas mane atvedė į Alytuje dislokuotą Didžiosios kunigaikštienės Birutės motorizuotąjį pėstininkų batalioną, Krašto apsaugos savanorių pajėgų Dainavos apygardos 1-ąją rinktinę.

Nesigailiu, kad jis atkakliai man neleidžia mesti to, ką darau, apdovanoja kūrybos džiaugsmu, net pametėja idėjų, galimybių, pakursto fantaziją, atsiunčia prasmingumo pajautą...

Likimas man davė jautrią širdį, kurią suskausta ir nuo džiaugsmo, gerumo, ir nuo savo bei svetimo skausmo. Gal todėl taip tikiu savimi ir tais, kurie tiki manimi.

Šį kartą norėjau parodyti šiuolaikinio kario portretą, kaip dėlionė formuojamą ne tik iš ne visiems matomo, netgi ne visiems žinomo darbo rezultatų, bet ir viešosios nuomonės, kurią turi ir neslepia jų žmonos, vaikai, kaimynai, pašaliniai piliečiai.

Kareivis turi norėti kariauti

„Kareivis turi norėti kariauti. Jokios pratybos neduos tiek patirties, kaip dalyvavimas realiuose kariniuose veiksmuose. Koks gali būti dailininkas, nenorintis piešti, ar programuotojas, nemėgstantis programuoti? Kas būtų, jei chirurgas pabėgtų iš operacinės, mokytojas – iš klasės, o advokatas – iš teismo salės?“

Iš interneto komentarų

Vakar uostamiesčio visuomenė į misiją Afganistane išlydėjo Goro provincijos atkūrimo grupės aštuntą karių pamainą (PAG-8). Lapkritį ji pakeis septintą pamainą, suformuotą iš Didžiosios kunigaikštienės Birutės motorizuotojo pėstininkų bataliono, dislokuoto Alytuje, karių.

Deja, grįžusiųjų gretose nebus trijų karių – iš Goro provincijos į Lietuvą jie parvyko birželio viduryje. Taikos misijos nebaigusiems alytiškiams už atsisakymą vykdyti Krašto apsaugos ministro įsakymą gresia baudžiamoji atsakomybė.

Ką apie tokį karių poelgį mano kariškiai ir civiliai alytiškiai?

Aldona Kudzienė

Vyksta kruopšti atranka

„Per amžius karys rinkdamasis profesiją žinojo, kad mirtis visuomet šalia. Jei jau esi kare, tai privalai būti tvirtu savo ginklo brolio ramsčiu, visada saugoti savo draugus, o prireikus ir pasiaukoti už juos, nepalikti jų“, – tokias mintis ne kartą teko išgirsti iš alytiškių Afganistano karo veteranų, vadovaujamų Sigitos Kavaliausko, kuriems likimas prieš jų valią atseikėjo žiauraus karo periodą – mažiausiai pusantrų metų. Vyrų atsilaikė.

Buvusių profesionalių karo tarnybos karių vyresniojo seržanto Nerijaus Klimavičiaus, grandinio Svajūno Zaparacko ir seržanto Nerijaus Gylio kelias į Afganistaną – kitoks. Profesionalūs kariai patys rašė prašymus, kad Birutės bataliono vadovybė leistų dalyvauti atrankoje formuojant kontingentą misijai Afganistane. Pasak Birutės bataliono l.e.pareigas štabo viršininko kapitono Rimo Čepononio, vyksta kruopšti atranka. Kariai rengiasi misijai individualiuose ir kolektyviniuose mokymuose bei kursuose. Visuomet atrenkama daugiau karių ir būna daug daugiau norinčiųjų, negu reikia išsiųsti. Pasilieikamas karių rezervas ir kituose batalionuose, kad prireikus taikdarius būtų kam pakeisti.

Kapitonas Rimas Čėpanonis susimąstė apie kario tarnybą

Pasak kpt. R. Čėpononio, taikdario misiją atlikusio ne tik PAG-6 grupėje, bet ir Irake, tarptautinių misijų kariai neizoliuoti nuo šeimų, artimujų, svarbiais gyvenimo momentais išleidžiami namo atostogų. Kapitonas mena, kai, jam tarnaujant Irake, vienas karys susilaukė atžalos, jam buvo pasiūlytos trumpos atostogos. Kitas bendražygis iš Afganistano buvo grįžęs į gimtinę atsisveikinti su staiga mirusiu tėčiu.

Buvo skirtas atskiras pasirengimas

Šiandien visi trys po seržanto Arūno Jarmalavičiaus žūties misiją Afganistane nutraukę kariai teigia, kad taip darė pajutę didžiulį Lietuvoje likusių artimujų spaudimą. „Visi kariai turi artimujų“, – tarstelėjo

pavardės prašęs neskelbti pašnekovas, kurio sūnui misija PAG-7 sudėtyje jau ketvirta. Šis žmonai ir tėvams nė karto nepasiskundė, kad jam sunku. Rugsjūtį „Alytaus naujienų“ kalbinta šito taikdario žmona džiaugėsi vyro gebėjimu šeimą apsaugoti nuo sielvarto.

„Kiekvienas turi savo prioritetų. Jei jie – šeima, artimieji, gerbiu tokius žmones kaip vyrus ir tėvus. Karių prioritetai turi būti kariški reikalai. Ir nė vienas profesionaliu kariu save laikantis žmogus artimiesiems ir draugams neverkšlens, kad jam sunku“, – tokia R. Čepononio nuomonė.

„Man gėda iš taikdario girdėti teiginį, kad pėstininkas nė iš tolo nematė vos ne pagrindinio savo ginklo – granatsvaiddžio ir net nenučiuokė, kaip jį reikės užtaisyti. Brolau, jei neapmokė, jei kai kas netenkino, tai ko broveisi į misiją?“ – piktinosi Pranas Jaciunskas, sovietinių laikų karys, Visuomenės ir kariuomenės vienybės dieną visada ateinantis pabendrauti su kariais, nes domisi karine technika.

„Nerijui Gyliui, kaip granatsvaiddininkui, buvo skirtas net atskiras pasirengimas. Ir apie padėtį Afganistane daug kalbėjomės, nes mūsų grupę jie pakeitė. Be to, šiandien kiekvienam prieinama spauda, internetas, televizija, tad teigti, kad taikdarius buvo sakoma, esą Afganistane ramu, būtų naivu. Iš savo patirties kariams sakau, kad situacija Irake blogesnė, nes šioje šalyje grėsmė nenuspėjama, o Afganistane situacija kontroliuojama“, – dėstė Birutės bataliono l.e.p. štabo viršininkas.

Pasišalinę praranda karinę pensiją

„Kiekvienas karys, prisiekdamas tarnauti tėvynei, kartu pasižada vykdyti vadų įsakymus. Ikitiesminį tyrimą dėl trijų Alytaus karių tęsia Karo policija. Jis dar nebaigtas. Visus taškus šioje istorijoje, manau, sudėlios teisininkai“, – tvirtino Lietuvos kariuomenės vadas, generolas leitenantas Valdas Tutkus.

Iš minėtų trijų karių, nutraukusių misiją Afganistane, susisiekti pavyko tik su N. Klimavičiumi. „Kol kas nieko negaliu komentuoti, vyksta tyrimas“, – tepasakė Nerijus, puikiai atlaikęs taikos misijos Irake išbandymus.

Su išvartų iš tarnybos karių advokatu pasikalbėti telefonu nepavyko. Į klausimą, kas pasikeistų profesionalių karių gyvenime, jei šiems pasisektų teismui įrodyti, kad iš tarnybos jie atleisti neteisėtai, bandė atsakyti Alytaus juristai. Pagal teisės aktais numatytą tvarką, jei karys pašalinamas iš tarnybos, jam nemokama karinė pensija. Jeigu atleidžiamas iš pareigų, sakykim, dėl sveikatos, pensija, suėjus nustatytam amžiui, mokama.

Ar ne to siekia tarnybą palikę kariai?

„Alytaus naujienos“, 2008 10 25

Jurgita Činkienė

Jeigu tektų procentais įvertinti, kiek iš visų mano rašinių sudaro karinės temos, tas procentas, manau, nebūtų didelis. Tačiau jei jį paversti rašinių skaičiumi – tuomet jų ištis būtų nemažai.

Apie karybą rašau dėl kelių priežasčių. Pirmoji – įdomu. Antroji – labai įdomu. Trečioji – man patinka. Jei rimtai, čia visuomet yra iš ko rinktis: jūra (KJP), oras (KOP) ar žemė (sausumos pajėgos).

Karyba apima tiek daug, kad tik pradėjus ją domėtis plačiai atsimerkia akys. Vienas – meniškios sielos grandinis, kitas – minų gaudytojas, dar – karinį orlaivį meistriškai valdantis leitenantas arba misiją karštame pasaulyje atliekanti žavi karininkė. Retai kur vienoje vietoje būna tiek skirtingų, bet tuo pačiu ir panašių žmonių. Todėl apie juos rašau.

Kareiviškų batų nuospaudos

Kuo toliau, tuo labiau įžūlėjo uodai. Jų negąsdino nei prakaito tvaikas, nei visur plačiai išreklamuotas specialusis apsauginis purškiklis.

Po vidurnakčio apėmė nuovargis. Atrodė, kad užmigsiu ten, kur stoviu. Kiek prablaškę instruktorių pasakojimas apie tai, kaip naktį danguje aptikti Šiaurinę žvaigždę.

Po trumpos paskaitos, kurios klausėmės į dangų užvertę galvas, teko daug sunkesnė užduotis – atrasti kažkur po medžiu miške numestą savo kuprinę. Šiaurinę žvaigždę danguje surasti, pasirodo, daug lengviau.

Šalmas jau nebespaudė galvos, o masyvūs kareiviški batai vienu metu pasirodė net patogesni už aukštakulnius.

„Ekstros“ žurnalistai praėjusią savaitę parą laiko praleido kartu su pirmuoju profesinės karo tarnybos būriu.

* * *

23 naujai iškepti kariai į tarnybą atėjo savo noru, neatlikę privalomosios karinės tarnybos. Tokia galimybė atsirado 2007 metų pabaigoje, pasikeitus įstatymams.

Kareiviškus batus apsiavę kariai, tarp kurių – septynios moterys, į pirmąsias lauko pratybas išėjo praėjusį trečiadienį.

Iš Ruklos (Jonavos r.) Lietuvos didžiojo etmono Jonušo Radvilos mokomojo pulko į už maždaug septynių kilometrų Gaižiūnų poligone esančią šaudyklą būrys išėjo apie pusę septynių ryto.

Kovinio šaudymo pratybos – pirmoji jų užduotis. Vėliau karių laukė dar pusantros paros trukiantis žygis po Gaižiūnų poligoną.

Iš vakaro atvažiavusi į Mokomąjį pulką pasiskolinau kareivišką uniformą – batus, kepurę, marškinėlius, švarką ir kelnes.

Iš vakaro su naująja savo apranga vaikštinėjau po namus ir nuolat stambiau prieš veidrodį, tačiau panašu, kad neįvertinau kareiviškų batų svorio. Nors praėjome dar vos kelis kilometrus, pajutau, kad kojos darosi sunkios. Baisu buvo pagalvoti apie tai, kad su tokiais batais teks keliauti visą parą.

Tačiau neliko nieko kito, kaip tik visas niūrias mintis vyti šalin. Pagaliau, gal vėliau bus galima eiti ir basomis?

Naujokų žygis Gaižiūnų poligono miškuose

Pirmuosius septynis kilometrus įveikėme be didesnio vargo. Kol kariai ruošėsi kovinio šaudymo pratyboms, instruktoriai mums įdavė ausų kištukus. Ir dar – po šalną. Mat būti šaudykloje be šalmo – griežtai draudžiama.

Kai šį daiktą užsimoviau ant galvos, kelias akimirkas galva manęs kažkodėl visai neklausė – sviro tai į vieną, tai į kitą pusę.

„Sunkus“, – pasiskundžiau.

Paaiškėjo, kad mes gavome ne pačius sunkiausius, o lengvesnius šalmsus. Todėl ir skųstis nėra ko. Šalmas užkrito ant akių.

Šaudymo pratybos buvo emocijų antplūdis ir kariams. Prieš tai krintę tik teorines žinias ir lankeši lazerinėje šaudykloje, jie pirmą kartą turėjo galimybę šaudyti koviniais šoviniais.

„Aš tik nusitaikau, o šalmas plumpst ant akių, ir nukrenta! Pasitaisau, vėl nusitaikau – ir vėl tas pats! Tai instruktoriui teko mano šalimą laikyti“, – po šaudymo pratybų gavę kelias minutes poilsio įspūdžiais dalijosi kariai.

Pasak leitenanto Andriaus Sakalausko, vadovavusiu šaudymo pratyboms, dirbti su šiuo būriu yra kur kas paprasčiau, nei su šauktiniais kariais.

„Jie visko nori patys, jiems – įdomu, pagaliau – jie yra motyvuoti. O tarp šauktinių atsirasdavo tokių, kurie tiesiai šviesiai sakydavo – „na ir ką tu man padarysi?“, – „Ekstrai“ sakė A.Sakalauskas.

Kai po šaudymo pratybų pagaliau nusėmiau galvą spaudžiantį šalimą, paaiškėjo, kad mano džiaugsmas – tik trumpalaikis. Mat su šalmu teks būti visą parą! Jį galima nusiimti tik tada, kai būrys prisėda pailsėti. Mamyte mieliausioji! Už ką toks vargas?!

Be to, be ant galvos pūpsančio šalmo kartu teks tempti ir maždaug 15–20 kilogramų sveriančias kariškas kuprines, o kariamams – dar ir puspenkto kilogramo sveriantį ginklą.

Panašu, kad instruktoriai iš mūsų užsimojo padaryti tikrus karius. Laukė sunki diena, ir dar sunkesnė naktis.

Didvyriškai užsimoviau siaubingąjį šalimą, bandydama apsimesti, kad jis man – toks pats įprastas, kaip paplūdimio kepuraitė, o kolega fotografas ant pečių padėjo užsidėti kuprinę. Pirmieji žingsniai ir judesiai buvo lyg po gero butelio vyno. Apmaudu, jog negalėjau į save pažvelgti iš šalies.

Gaižiūnų poligono takais pasukome į miškus. Priekyje būrio einantys instruktoriai karius vedė ne tik išmintais keliais, tačiau ir brūzgynais bei šlapiomis vietovėmis. Beje, jau po pirmųjų kilometrų ant pečių pūpsanti kuprinė nebeatrodė tokia sunki. Tik šalmas vis dar įkyriai spaudė galvą. Bet juk sakoma, kad šuo ir kariamams pripranta.

* * *

Kaip plika akimi išmatuoti atstumus? Kaip orientuotis vietoje? Kaip vykdyti sargybą? Kaip bendrauti ženklais? Kaip maskuotis? Tai – tik dalis dalykų, kurių Gaižiūnų miškuose buvo mokomi kariai.

23 karių būrys buvo suskirstytas į trys skyrius – mat mažesnėmis grupėmis atlikti užduotis yra geriau.

Atlikti įvairias praktines užduotis kariai privalėjo tada, kai prieidavo specialiai tam įrengtą postą. Čia naujokų laukė kariškiai, kurie jiems ir pateikdavo užduotis.

Viename iš postų kariai turėjo vos penkiolika minučių maskuotei. Atsižvelgiant į vietovę, jiems reikėjo užmaskuoti savo šalmus ir specialiais dažais išsitepti veidus.

Įpuolę į miško laukymę, kariai vieni po kitų ėmė rauti viržius ir plėšyti medžius.

„Ramiau, miško nesuniokokit“, – naujokus ramino instruktoriai. Beje, humoras buvo nuolatinis palydovas – be jo nuovargis greitai būtų virtęs pykčiu ir ginčiais.

Gerą nuotaiką nuolatos palaikydavo instruktoriai. Kartais iš jų kalbų galima buvo krizenti kone iki ašarų.

Aptarinėję maskuotės klaidas ir trūkumus karių šypsenas sukėlė viena iš moterų. Mat vietovėje, kurioje auga viržiai, šalną maskuotis reikėjo būtent jais. Tuo tarpu karė ant savo šalmo „pasodino“ kone visą beržą.

Judantis beržų kupstas – taip juokais karę praminė kolegos.

„Tačiau tam ir yra pratybos – kad išmoktumėte“, – kantriai aiškino instruktoriai.

Prie kareiviškų batų įpratau, be to, nebetrukdė ir šalmas. Nusiėmus jį apimdavo keistas jausmas, kad galva – per lengva. Kuprinę užsidėti ir nusiimti nebuvo taip sunku, kaip pasirodė pirmąjį kartą.

Džiūgavau, kad nereikia nešti ginklo, todėl rankos – laisvos. Valandos tirpo akimirksniu. Kaip, beje, ir vanduo. Artėjant pietų metui paaiškėjo, kad kone nė vienas nebeturime vandens.

Be to, jo reikėjo ne tik atsigerti, tačiau ir pasišildyti sausą kareivišką maisto davinį. Laimei, geriamojo vandens atvežė kiti kariškiai.

Papietavę ir prisipildę gertuves, patraukėme toliau. Tačiau po pietų eiti buvo jau sunkiau. Ramino mintis, kad liko nedaug, ir netrukus turėsime tris valandas poilsio.

Į paskutinį tos dienos postą grįžome apie šeštą valandą vakaro. Čia susirinko visi trys skyriai. Mes atėjome paskutiniai, tačiau išvydę linksmus mūsų skyriaus karių veidus, šiuos priekaištais apžėrė kolegos.

„Jums turbūt eiti buvo daug lengviau, nei mums. Juk su jumis žurnalistai ėjo“, – nuvargusiu balsu aiškino kažkas iš karių.

„Taip taip, žurnalistai ir mūsų kurpines, ir ginklus nešė“, – pasišaipydamos šyptelėjo skyriaus moterys.

Beje, moterys žygį pėsčiomis ištvėrė ne ką blogiau, nei vyrai, o gal – net ir geriau.

„Nė kiek nesigailiu. Aš tiek laiko svajoju patekti į kariuomenę, o dabar esu čia. Sunku tik ginklą nešti. Visa kita – nesudėtinga“, – pasakojo eilinė 26 metų Renata Drapanauskienė.

Renatą prisiminiau dar nuo tada, kai teko ją kalbinti prieš iškilmingą karių priesaiką. Tąsyk žavėjo nuoširdus moters jaudulys ir šventinis nepriekaištingas makiažas. Tuo tarpu dabar rodė, kad prieš mane – visai kitas žmogus. Šventinį jaudulį pakeitė nuovargis, o makiažą – visai ne moteriška įvairių spalvų veido maskuotė ir ant šalmo pūpsantis žalumynų kuokštas.

Nužvelgusi savo ginklą ir paėmusi jį rankas, Renata kažkodėl suriko: „Tra ta ta ta!“ . Beje, ji buvo viena iš tų, nuo kurios veido net ir alinančio nuovargio akimirkomis nedingdavo šypsena.

Į kariuomenę ši moteris atsekė vyro pėdomis – jis taip pat kariškis. Nors tokiam žmonos pasirinkimui sutuoktinis išsyk nepritarė, tačiau vėliau nebe-prieštaravo. Prieš tai jonaviškė R.Drapanauskienė dirbo kirpėja.

Pirmajame profesinės karo tarnybos eilinių būryje yra ir studentų, ir įvairių specialybių darbuotojų.

„Aš tikėjau, kad bus sunkiau, mat praeityje turėjau kojų blauzdų užgedimą. Bet įsigijau tinkamas kojines, ir žiūriu, kad viskas gerai“, – kalbėjo eilinė 29 metų Jelena Michailova.

Jelena – buvusi emigrantė. Moteris dirbo Vokietijoje, fabrike. Vėliau, grįžusi į Lietuvą, ji įsidarbino padavėja. Sužinojusi, kad formuojamas pirmasis profesinės karo tarnybos karių būrys, moteris net nedvejodama panorė pakeisti savo gyvenimo būdą.

„Mano tėvai – buvę kariškiai. Dabar jie išsiskyre, tėvas gyvena užsienyje. Tačiau kai jam telefonu pranešiau, kad tarnausiu kariuomenėje, jis iš džiaugsmo apsisverkė“, – pasakojo J. Michailova.

Pabaigus bazinį kario kursą, jauna moteris tarnaus Rukloje, šarvuotųjų vairuotojų rengimo centre.

„Būsi šarvuotio vairuotoja“, – linksmai kalbėjo karė.

„Man čia patinka. Nė kiek nesigailiu. Manau, kad kariuomenė – puikus pasirinkimas. Nors ir sunku, bet ištersiu“, – kolegei antrino eilinė 30 metų Aušra Lančiūnienė.

Moteriai patinka ir vyrai, kurie dėvi uniformas. Visų pirma todėl, kad jie – kitokie, nei civiliai. Uniforma suteikia vyriškumo ir neleidžia ištižti.

Ak, tos batų nutrintos kojos...

* * *

Prieš vakaro poilsį pagaliau gavome ir normalaus maisto – miežinių kruopų košės, žuvies, kefyro, arbatos, duonos, batono.

„Namuose tokio maisto nevalgėčiau. O čia – labai skanu“, – šaukštu kabindama kareivišką košę pilna burna kalbėjo viena iš karių.

Šventa tiesa. Tarkime, tokios arbatos, kokią dalino kariškiai, namuose aš taip pat niekada negerčiau. Mat pripažįstu tik vieną – žaliąją arbatą. Tačiau miške viskas atrodo tiesiog neapsakomai skanu.

Beje, indas tiek maistui, tiek arbatai ir kefyriui – vienas. Tai – aliuminio katilėlis, kuris vienu metu atstoja dubenį, o vėliau, išvalytas žolėmis ir praskalautas vandeniu, tampa arbatos puodeliu.

Nuovargio nualintas kūnas nebereikalavo švarios ir kvepiančios patalynės. Po pirmųjų karštos arbatos gurkšnių norėjosi tik vieno – atsigulti ten, kur esu.

Pagalvę atstojanti kuprinė rodėsi tarsi pūkiniai patalai, o kariškas ant žemės tiesiamas kilimėlis – lyg prabangaus latekso čiuzinys. Šonų nebespaudė ir kankorėžiai. Viskas čia – beveik tobula.

„Žmogui reikia tiek nedaug“, – mintyse nuskambėjo kažkur girdėtos senos dainos žodžiai. Virš galvos švelniai vakarėjo dangus. Kažkur klegėjo paukščiai. Gera – panašiai taip, kaip po sunkios darbo dienos pagaliau grįžus namo.

Praėjo pirmoji poilsio valanda. Vieni kariai sumigo, kiti ruošėsi naktiniam žygiui. Pabandžiau užsnūsti, mat norėjosi bent kiek pailsėti prieš naktinį ėjimą. Tačiau įkyriai puolantys uodai ir pirmosios vakaro vėsos bangos užmigti neleido. Kita vertus, dar nesu įpratusi miegoti po medžiu.

Nors galėjome pasistatyti palapinuostes, kurias nešėmės kuprinėse, ir įsisupti į miegmaišį, tačiau dėl kelių valandų miego kraustyti kuprines tiesiog tingėjosi.

Nužvelgiau kolegą fotografą. Jei rimtai – vos nenusprogau iš pavydo. Regis, miegojo nieko nejausdamas – lyg kūdikis. Iš inercijos nubaidžiau ant jo nutūpusius uodus.

Greta besiilsinčios moterys iš kuprinės ištraukė specialias spirales, kurias uždegus bent kiek apirmti turėjo uodų atakos. Panašu, kad iš spiralės rūkstantys dūmai išties padėjo.

Pasiruošusios naktiniam žygiui kelios karės sumanė rimčiau įdARBINTI vyrus.

„Jei mes to žygio neįveiksime, vadinasi, blogai bus ir jiems – skyrius neįvykdys užduoties“, – tarpusavyje tarėsi moterys.

Karių kuprinės – sunkesnės, nei tos, kurias gavome mes su fotografu. Mat kariai nešėsi ne tik visą karišką amuniciją, tačiau ir drabužius, taip pat po antrą porą sunkių kareiviškų batų.

„Batus galime įduoti vyrams, gal jie už mus paneš“, – nutarė kelios moterys.

* * *

Greta manęs sėdinti Renata pirmoji griebė vyrus už ragų.

„Ar sunki tavo kurpinė? Gal galėtum panešti mano batus?“ – pasikvietusi vieną savo kolegą gudriai mirksėti ėmė Renata.

Kelias akimirkas be emocijų žvelgęs į kolegę ir, matyt, kovojęs tarp džentelmeniškumo ir realybės, karys pagaliau pasiūlė kompromisą – jis galys panešti vieną Renatos batą.

Dalį savo kuprinės turinio vyrams išdalijo ir kitos moterys. Beje, žygio metu kai kurie vyrai džentelmeniškai pasiūlydavo bent trumpai panešti moterų ginklus.

Poilsiuui skirtas laikas negailestingai tirpo. Dešimtą valandą vakaro keltis turėjo tie, kurie buvo sumigę. Po valandos laukė naktinio žygio pradžia.

Kariai tvarkėsi savo „makiąžą“ – maskuotę ir specialiais dažais tepėsi veidus.

Aplinkui vaikštinėjo instruktoriai. Keista, tačiau jie atrodė žvalūs, lyg būtų miegoję mažiausiai parą. Vienam iš instruktorių užkliuvo tai, jog eilinis ant veido tepasi per didelį dažų sluoksnį.

„Klausykite, ar jums dažų tiek, kiek yra duota, šioms pratyboms užteks?“ – nesusilaikė neįgėlęs kariškis.

Tačiau eilinio atsakymas prajuokino visą būrį.

„Tamsta, čia ne mano dažai! Aš savo jau pamečiau!“, – paaiškino veidą besimaskuojantis karys ir be emocijų veidą tepėsi toliau.

Naktinis žygis prasidėjo atstumų nustatymais – kariams buvo aiškinama, kaip naktį įvertinti atstumą iki vieno ar kito objekto. Tai reikė, jog viskas vyko vietoje ir žingsniuoti niekur nereikėjo.

Vėliau buvo kalbama apie tai, iš kokio atstumo ir kiek girdisi skleidžiami garsai – šakų traškėjimas, žmogaus kalba. Po to instruktoriai į orą leido mokomąsias raketas – teko stebėti, kokį teritorijos plotą jos apšviečia ir kaip nuo šviesos krenta šešėliai.

Suėmė miegas. Keiksnėjau save, kad nesugebėjau užmigti tada, kai poilsiuui buvo skirtas laikas. Juk dabar – šaukštai po pietų. Mat jei užmigčiau ir nugriūčiau, būtų mažų mažiausiai gėda.

Pagaliau po pirmųjų praktinių užduočių instruktoriai paliepė užsidėti kuprines – atėjo laikas leistis į kitą mokymo tašką.

* * *

Ėjimo dieną ir naktį lyginti net nėra ko. Pikčiausia, jog žingsniuodamas naktį nematai po kojomis besipainiojančių kelmų ir šakų. Maždaug penkis kartus, užkliuvusi už kažko, vos išsilaikiau ant kojų.

Tačiau ir tai – tik jgūdžiai. Jau po keliasdešimties minučių pagavau save galvojant, kad eiti tapo lengviau, ir nei kelmai, nei šakos taip nebebaugina.

Bežingsniuojant pradėjo brėkšti. Nežinau, kaip kitiems, tačiau vienu metu man įsijungė „autopilotas“. Kiek laikoėjau aplinkui nematydama ir nejausdama nieko – tikrai nežinau. Gal pusvalandį, o gal – daugiau?

Tačiau pagaliau priėjus praktinių užduočių postą ant žemės nebesėdau, o nuvirtau. Ir tą akimirką nuoširdžiai nepavydėjau kariams, kurie vietoje atokvėpio minutės dar turėjo atlikti praktines lauko užduotis – atrasti naktinėje pievoje paslėptus taikinius. Laimė, kad braidžioti po brėkštančio ryto pievas jiems nebereikėjo. Tam skirti naktinio matymo prietaisai.

Pavargę, bet laimingi. Išsekę, tačiau įvertinę savo galimybes. Nemiegoję, bet nepraradę humoro jausmo.

Tokios mintys kilo po to, kai išaušus rytui nužvelgiau karių veidus.

Liko dar vienas postas. Ir jau po to jų laukė kelių valandų poilsis. Nepastebimai švito. Laikrodis rodė penkias valandas ryto.

Miškuose praleidę beveik parą, mes pasukome namo. Tačiau – tik mes. Karių laukė dar visa alinanti diena. Po trumpo poilsio jie turėjo įveikti orientacinį žygį, ir tik tada grįžti į mokomojo pulko kareivines.

* * *

Profesinės karo tarnybos kariai, kaip ir šauktiniai, tarnybą pradeda Rukloje, Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos mokomajame pulke. Čia jie baigia 11 savaičių trukmės bazinį kario kursą. Dalis jo – teorinė medžiaga, tačiau didesnioji dalis – lauko pratybos.

Baigę bazinį kario kursą, kariai išskirstomi tarnauti po įvairius Lietuvoje dislokuotus dalinius.

Iš 23 karių būrio vyriausiam – 33 metai. Jauniausi – penki devyniolikmečiai.

Profesinės karo tarnybos kariai darbo sutartį pasirašo ketveriems metams. Jų atlyginimas atskaičius mokesčius – apie 2 tūkst. litų.

Pirmasis Lietuvos istorijoje suformuotas profesinės karo tarnybos eilinių būrys priesaikos žodžius ištarė šiemet, birželio 6 dieną.

Šiuo metu bazinį kario kursą Rukloje pradėjo jau antrasis profesinės karo tarnybos būrys.

Šiemet į profesinę karo tarnybą numatoma priimti per 270 karių.

Galimybė įstoti į karių gretas neatlikus privalomosios karinės tarnybos atsirado 2007 metų pabaigoje, pakeitus Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatyme apibrėžtas priėmimo į profesinę karo tarnybą sąlygas.

Jos numatė išimtį tapti profesinės karo tarnybos kariu neatlikus pradinės karo tarnybos.

Būsimiesiems profesionalams numatyta daugiau praktinių pratybų nei privalomosios karinės tarnybos kariams, už kiekvieną dalyką bus privaloma atsiskaityti ir gauti teigiamą įvertinimą.

Šiems kariams numatomas kasdienis fizinis rengimas, įvesta nauja disciplina – plaukimas.

Savaitraštis „Ekstra“, 2008 06 30

Afganistane ligoniai dažnai patikimi Alachui

Kūdikio mirtis – Alacho valia. Toks afganų požiūris į sveikatą pribloškė karo medikę iš Lietuvos Nomedą Vitkauskienę. 45 metų kapitonė keturis mėnesius teikė medicinos pagalbą ne tik misiją šiame karštame pasaulio taške atliekantiems kariams, bet ir vietos gyventojams. Pastarųjų sugebėjimas išverti skausmą – neįtikėtinas.

* * *

Šoką marijampolietė N.Vitkauskienė patyrė vos nuvykusi į Afganistano Goro provinciją ir pirmą kartą apsilankiusi Čagčarano ligoninėje: skurdas, nešvara, nosį riečiantys kvapai, nėra kur nusiplauti rankų, nėra normalių tualetų, dušų.

Ligoninėje nėra centrinio šildymo, palatose pastatytos krosnys. Vasarą jų nereikia, mat temperatūra perkopia 40 laipsnių karščio, tačiau žiemos Afganistane – šaltos.

Karininkė Čagčarano ligoninės net nemėgino lyginti su Lietuvos gydymo įstaigomis, nes tai neįmanoma.

„Kaip dirba Lietuvos medikai ir kaip dirba medikai Afganistane – nesulyginami dalykai. Mane nustebino ir tai, kad ten prie ligonio dažnai būna kone visa jo šeima. Ji visa glaudžiasi vienoje ligoninės lovoje. Sunku net pasakyti, kuris iš jų yra ligonis“, – stebėjosi karo medikė.

Tiesa, Čagčarano ligoninėje netrūksta ir kontrastų. Tarkime, skurdžiose patalpose stovi naujas ultragarso aparatas, taip pat yra plaučių ventiliavimo aparatas. Bet vietos medikai vengia jį naudoti.

„Kai lankėmės pas juos, mūsų medikai kelis kartus parodė ir paaiškino, kaip šis aparatas veikia, tačiau vietiniai vis tiek plaučius dažnai ventiliuoja rankiniu būdu“, – pasakojo N.Vitkauskienė.

Čagčarano ligoninėje nėra ir gydytojo-anesteziologo. Nejautrą ligoniui paprastai atlieka kiti medikai.

* * *

Lietuvos medikai važinėdavo po atokius Goro provincijos kaimus, kur konsultuodavo žmones.

Karinininkė N.Vitkauskienė savo akimis regėjo mūsų akiai nesuvokiamų vaizdų ir matė sunkių ligonių.

Nomeda Vitkauskienė su vietiniais vaikais

Karo medikė įsitikino, kad afganai gali kantriai iškęsti net ir didžiulį skausmą: „Man regis, jiems skausmas – neatsiejama gyvenimo dalis. Atokiuose kaimuose, iš kurių nukakti į ligoninę yra sunku, žmonės bemaž niekada nesilanko pas medikus.

Pirmausia jie neturi kuo nuvažiuoti – asiliukas tokio atstumo neįveiktų. Antra, daug afganų gyvena labai skurdžiai“.

Todėl kai į kalnuose esančius kaimus atvažiuodavo karo medikai, norinčių pasikonsultuoti būdavo nemažai.

Gydytoja N. Vitkauskienė (kairėje) prie mažojo ligonio

Nomedą pribloškė, kai tėvai medikams atvedė penkiametį berniuką, kuriam kažkada buvo lūžusi koja. Tuoj po nelaimės jo gydytojai neapžiūrėjo, tad lūžusi koja, žinoma, nebuvo sugipsuota. Kaulai per laiką sugijo, tačiau kreivai.

„Tas berniukas ir dabar negali vaikščioti, jam skauda koją. Tačiau kai tėvų paklausėme, kodėl jie sūnaus nevežė pas gydytoją tuomet, kai jis patyrė traumą, šie atsakė labai paprastai – nėra pinigų“, – prisiminė N.Vitkauskienė.

Kartą medikams teko apžiūrėti trejų metų paralyžiuotą berniuką. Kai jie tėvų paklausė, kuo jis vardu, paaiškėjo, kad trimetis neturi jokio vardo.

Taip esą todėl, kad Goro provincijoje – didelis vaikų mirtingumas. Tėvai įsitikinę, kad jei jų vaikas nemirs iki penkerių metų, jis gyvens toliau. Tuomet ir gaus vardą. Tačiau jei jis miršta anksčiau, tokia yra Alacho valia. Tad ir vardo nereikia.

„Vaikai, ypač berniukai, iki penkerių metų tėvams beveik neegzistuoja. Paralyžiuotam vaikui tėvai neskubėjo rinkti ir vardo“, – pasakojo N.Vitkauskienė.

Mergaitės Afganistane saugomos labiau – mat užaugusias jas galima parduoti.

* * *

Kartais pamačiusi ligonį N.Vitkauskienė skubėdavo prie interneto, skaitydavo specialią medicininę literatūrą.

„Apžiūrėdavau žmogų, pastebėdavau ligos simptomus, tačiau negalėdavau pasakyti, kokia tai liga. Mes su tokioms dar nebuvo susidūrę. Afganistane žmonės serga įvairiomis infekcinėmis ligomis. Vietiniai nelinkę rūpintis bent elementaria higiena. Pavyzdžiui, vienai moteriai atlikome visus įmanomus tyrimus, tačiau nustatyti, kodėl ji karščiuoja, taip ir nepavyko. Tikrinome net nuo AIDS“, – pasakojė kariškė.

Seniai patirtos ir negydytos traumos, užleistos žaizdos, sąnarių ligos, nugaros skausmai, virškinimo problemos – dažniausi negalavimai, kamuojantys Goro provincijos gyventojus.

* * *

Ligos žmones užklumpa ir dėl skurdžios buities, temperatūrų svyravimo, didelio fizinio krūvio.

„Pavyzdžiui, lauke spaudžia 12 laipsnių šaltis, o jie vaikšto po lauką su vasarinėmis šlepetėmis“, – matytus vaizdus prisiminė N. Vitkauskienė.

Pėsčiomis vietiniai įveikia didžiulius atstumus. N.Vitkauskienė priminė, kaip kartą kariai važiavo 35 kilometrus į kaimą. Maždaug pusiaukelėje jie sutiko einantį žmogų. Aplinkui nebuvo jokio kito kaimo, o transporto priemonės ten nevažinėja.

„Vadinasi, jis šį atstumą turėjo įveikti pėsčiomis“, – stebėjosi N.Vitkauskienė.

Kapitonė vylėsi, kad jai pavyks lengvai rasti kalbą su Goro provincijos moterimis. Bet realybė pasirodė visai kitokia.

„Buvo kaimų, kur vyrai mūsų visai neprileido prie moterų. Ten – tokios tradicijos“, – stebėjosi medikė.

Karo medikė N. Vitkauskienė dalija afganams vaistus ir patarimus

Afganistano moterys marijampolietei pasirodė uždaros ir be emocijų. Jas į apžiūras pas medikus atlydi vyrai ir dažnai žmonos nė akimirkai nepalieka vienos. Kai medikai klausinėdavo moterų, kaip jos jaučiasi, kuo skundžiasi, už jas atsakinėdavo jų vyrai.

Vienai afganei reikėjo padaryti rentgeno nuotrauką. Iš paskos ėjo ir vyras. Nors medikai jam aiškino, kad rentgeno spinduliai kenksmingi, vyrui tai nerūpėjo.

„Jei odontologas rauna moteriai dantį, jos galvą būtinai turi laikyti vyras“, – įspūdišiais iš Afganistano dalijosi N.Vitkauskienė.

* * *

Keista N.Vitkauskienei ir jos kolegoms buvo ir tai, kad vietos medikai, vienam afganui operuodami hemorojų, netaikė jokios nejautos.

„Nežinau, kaip ligonis galėjo išverti tokį skausmą?“ – stebėjosi karo medikė.

Ji prisiminė atvejį, kai pagalbos reikėjo 16 metų mergaitei – jai buvo peršautas žandikaulis.

„Vietos medikai kartu su mūsų karinės stovyklos odontologe atliko operaciją, išėmė visas skeveldras. Paskui tą mergaitę pamačiau maždaug po mėnesio. Neįtikėtina, tačiau operacijos rando nebuvo matyti. Žaizda sugijo labai greitai ir gražiai“, – pasakojo N.Vitkauskienė.

Kartą į ligoninę buvo atvežta 20 metų mergina – buvo apdegę maždaug 45 procentai kūno. Tiek apdegęs žmogus vargu ar lieka gyvas, tačiau afganei žaizdos sugijo kuo puikiausiai.

Jei medikų pagalbos būtų prirėkę pačiai N.Vitkauskienei, ar ji būtų leidusis gydoma vietos gydytojų?

„Ne, ne, tik savų“, – dievagojosi moteris, tačiau pripažino, kad Čagčarano medikai savo darbą išmano, turi patirties, o vyriausiasis ligoninės gydytojas yra stažavęsis Kauno medicinos universiteto klinikose. Kiti medikai studijas taip pat baigę ne Afganistane.

Todėl Nomeda labiausiai nerimautų ne dėl medikų, o dėl sąlygų vietos ligoninėje ir požiūrio į higieną.

„Ligoninės operacinė – tvarkinga, išklota plytelėmis. Tačiau afganai ligonius operuoti veža su tais pačiais drabužiais, kuriais jie vilkėjo iki šiol, nešvariomis kojiniųėmis. Jokio specialaus rengimosi operacijai, jokios higienos“, – baisėjosi paraku kvepiančioje šalyje dirbusi Lietuvos karo medikė.

„Ekstra“, 2009 02 02

Esu Eglė Kasperavičiūtė, dienraščio „Klaipėda“ reporterė. Daugiausia rašau į dienraščio priedą „Jūra“. „Klaipėdos“ dienraštyje reportere pradėjau dirbti prieš pusantrų metų. Pradžioje rašiau miesto aktualijų temomis. Tuometinis „Klaipėdos“ priedo „Jūra“ redaktorius Vidmantas Matutis įtraukė mane į savo sritį. Su entuziazmu domėjausi jūriniais reikalais, burivimu, žvejais, narais, uosto ekonomika, bendravau su Pakrančių apsaugos ir Karinių jūrų pajėgų atstovais. Karinio laivyno atstovai ne kartą pasikvietė apžiūrėti savo laivų, dalyvauti jų krikštynose, stebėti karines pratybas nuo laivo „Jotvingis“ denio. Ir dabar palaikau gerus santykius su Karinėmis jūrų pajėgomis. Jie maloniai bendrauja ir niekada man neatsisako suteikti informacijos.

Eglė Kasperavičiūtė

Lietuviai rengiami kovai su teroristais

Prastesnę įrangą turintys mūsų karo narai nenusileido kolegoms

Lietuvos karinių jūrų pajėgų narai išminuotojai pratybose Šiaurės Atlante pasirodė ne prasčiau nei kitų turtingesnių NATO valstybių atstovai. Atlaikę aštuoniolikos dienų išbandymą lediniame vandenyje ir tariamų teroristų atakas, lietuviai įrodė, kad yra pasirengę duoti atkirtį agresoriams. Karinių jūrų pajėgų Povandeninių veiksmų komanda įkurta 2000-aisiais. Ši organizacija apgaubta paslapties skraiste. Neviešinama, kiek joje yra karo narų.

Pagrindinė komandos užduotis – minų nukenksminimas po vandeniu. Kariniai narai taip pat atlieka paieškos ir gelbėjimo darbus, bendradarbiauja su uosto tarnybomis, policija.

Lietuviais pasitiki

„Tai, kad gavome sudėtingas užduotis, įrodo, kad NATO šalys mumis pasitiki. Pratybos tiek pagal scenarijų, tiek pagal mūsų pasiruošimą buvo pačios geriausios. Įrodėme, kad lietuviai yra gerai pasirengę dalyvauti ir karinėse operacijose. Tai labai svarbu Lietuvai“, – didžiavosi Povandeninių veiksmų komandos vadas kapitonas leitenantas Romanas Polovcevas.

Šiaurės Norvegijoje vykusiuose kariniuose mokymuose „EODEX“ Lietuvai atstovavo aštuoni kariniai narai. Tokio lygio pratybose lietuviai dalyvavo jau penktus metus iš eilės. Be mūsų šalių, mokymuose dar buvo narų išminuotojų iš septyniolikos šalių.

Mokymams lietuviai ilgai ir kruopščiai ruošėsi. „Narai žinojo, kad vyksta ne atostogauti. Tokio lygio pratybose nebelieka laiko mokytis, reikia parodyti viską, ką sugebi“, – kalbėjo Lietuvos karinių jūrų pajėgų vado padėjėjas viešiesiems ryšiams kapitonas leitenantas Ramūnas Kažerskas.

Kova su teroristais

Mokymuose didžiausias dėmesys buvo skirtas antiteroristinėms užduotims vykdyti. Narai turėjo surasti ir nukenksminti teroristų sprogmenis. Antiteroristinėse pratybose naudojami savadarbiai sprogmenys, todėl narai turėjo pasukti galvas, kaip pergudrauti teroristus. Bombos negalėjo būti sprogdinamos, nes pagal scenarijų pažeistų svarbius objektus.

Naujausia turtingų NATO šalių nardymo įranga...

„Niekada negali būti pasiruošęs viskam. Nežinai, ką kitą kartą sumąstys teroristai. Nėra dokumentų ar vadovėlių, kuriuose būtų parašyta, kaip nukenksminti jų sprogmenis“, – rimtai svarstė R. Polovcevas.

Vieną kartą sprogmenų buvo prikauta į nuskandintą automobilį, kitą kartą – į valtį. Buvo pra-nešta, kad teroristų laivas su sprogmenimis nuskendo ir reikia jį surasti. Pratybose buvo imituoti ir teroristų bandymai numušti lėktuvus.

Narai išminuotojai įtartinų objektų ieškojo ir laivuose. Laivo išminavimo operaciją teko atlikti ir po ledu.

Žinias pritaikys Lietuvoje

Atykę narai per pirmąją savaitę apsiprato su klimatu, ruošė įrangą. Visiems narams buvo duotos užduotys, sudarytos pagal tikras karines situacijas.

Mokymų scenarijus numatė ir nuo Antrojo pasaulinio karo laikų likusių sprogmenų paiešką bei išminavimą. Lietuvos narams tai ypač aktualu. Beveik kiekvienais metais uosto akvatorijoje arba jūroje randami nuo karo laikų likę sprogmenys.

Narams išminuotojams pratybose teko vykdyti ir paiešką. Tai lietuviams taip pat labai praverčia. Policijos prašymu jie dažnai ieško įvairių nuskendusiu daiktų, žmonių.

Norvegijoje tam tikroje teritorijoje buvo išmėtos ryškiaspalvės kaladėlės. Ne visų šalių narai sugebėjo jas rasti.

Lietuvos karo narai šaltuose Norvegijos vandenyse

„Pernai į jūrą sumetė rankines su netikrais narkotikais. Dauguma šalių jų nerado, tai norvegams reikėjo patiems nardyti ir surinkti daiktus. Šiomet jie pasiėmė protingiau – į vandenį sumetė ryškias-palves kaladėles“, – juokėsi R.Polovcevas.

Už poliarinio rato

Pratybų metu lietuviai galėjo ne tik išbandyti, kaip yra pasiruošę, bet ir patikrinti nardymo įrangą ekstremaliomis sąlygomis. Nuo ledo teko nerti į šaltą ir sūrų vandenį – į gylį iki 45 metrų. Karo narų parengimas yra toks, kad jie gali panerti ir į 55 metrų gylį.

Šiaurės Atlanto dalyje, kur vyko mokymai, itin palanku vykdyti tokias pratybas, nes jūra toje vietoje labai skirtingų gylių, o šalia yra viskuo aprūpinta karinė bazė.

Lietuvių narai išminuotojai gyveno Norvegijos Tromso miesto karinėje bazėje, kuri yra už poliarinio rato.

„Tai ne tik sunkiausi, bet ir patys įdomiausi narų mokymai. Nardymo Norvegijoje nepalyginsi su mūsų kasdienybe – dumblas, matomumas iki ištiestos rankos. Ten vanduo skaidrus it stiklas, švarus. Gamta taip pat labai graži“, – susižavėjęs pasakojo R.Polovcevas.

Sunkiausia lietuviams buvo ištvirti atšiaurias oro sąlygas. Vienos užduoties metu keturių šalių, tarp jų ir Lietuvos, atstovai dėl blogo oro užstrigo nedidelėje karinėje bazėje. Ten jie išbuvo visą parą.

Pernai toje pačioje vietoje lietuviams teko nardyti esant 37 laipsnių šalčiui. Šių metų žiema stebina ir norvegus. Ji labai permaininga. Temperatūra šokinėja nuo plusinės iki minus šešiolikos laipsnių.

Susprogdinti pagal pratybų scenarijų „teroristų“ padėti sprogmėnys

Skырėsi ginkluotė

Lietuvių narams išminuotojams nelengva buvo atlikti užduotis. Daugelio ginklų, sprogmėnų, kurie buvo naudojami, jie dar net nebuvo matę. Brangi NATO šalių ginkluotė dar gerokai skiriasi nuo tos, kurią turi Lietuva.

Tačiau nardymo įranga, nors ir ne nauja, lietuvių nenuvylė. „Kitos šalys netgi pašaipiai žvelgė į mūsų nardymo įrangą, kurios modelį 1950 metais sukūrė prancūzai. Bet ji puikiausiai atlaikė ekstremalias sąlygas. Naujausia, brangi kitų šalių įranga netgi užšalo“, – prisiminė povandeninių veiksmų komandos vadas.

Sunkus pasirengimas

Kariniai nari skundėsi, kad labai mažai jaunuolių renkasi jų specialybę. Užaugo kompiuterinio jaunimo karta, kuri pripažįsta tik virtualius pavojus.

Ne kiekvienas ir gali tapti kariniu naru. Pradedantieji dalyvauja keturių savaitių kursuose. Čia jie supažindinami su nardymo įranga, saugumu, povandenine paieška. Po šių kursų suteikiamas laivo naro kvalifikacinis laipsnis.

Nemaža dalis kursantų atkrenta dėl sveikatos apribojimų. Kiti jau bandydami kasdieninį narų darbą supranta, kad tai ne jiems. Kai žmogus priimamas į padalinį ir ištvėria narų kasdienybę, siunčiamas į narų rengimo centrą Liepojoje, kur vyksta septyniolikos savaitių kursai.

Nuo ledo eketės teko nerti į 45 metrų gylį

„Svarbios ne tik žinios, bet ir komandinis darbas. Be vieningos komandos nieko nepadarysi“, – mano R. Polovcevas.

Nukenksmina minas

Dar nepaklausus apie minų nukenksminimus, R. Polovcevas iš karto užbėgo už akių ir atsakė, kad jūroje yra likę dar labai daug Antrojo pasaulinio karo sprogmenų.

„Kiekvieno nėrimo metu esame pasirengę tikroms išminavimo operacijoms. Niekada negali žinoti, ar ant dugno gulinti kokia nors šiuokšlė nėra sprogmuo. Todėl net ir pratybos nėra vien mokymai, bet ir tikrų minų paieška“, – tvirtino R. Polovcevas.

Pernai ties Šventąja narams išminuotojams teko nukenksminti seną torpedą. Lietuvos vandenyse bent kartą per metus vyksta didelės išminavimo operacijos, kuriose dalyvauja ir kariniai narai. Jie neria po vandeniu ir iš arti apžiūri sprogmenį, jei reikia, jį sunaikina.

Praėjusiais metais „Open Spirit“ pratybose buvo rasti ir nukenksminti keturi sprogmenys. „Amber Sea“ pratybose pernai rasta apie 30 pavojingų objektų.

„Klaipėdos“ priedas „Jūra“, 2008 02 29

Gražina Noreikienė

Gimiau Vilniuje, bet nuo ankstyvos vaikystės gyvenu Trakuose. Dvidešimt metų dirbau Trakų viešojoje bibliotekoje. Prieš 12 metų, laisvalaikiu, su drauge žurnaliste leidome rajono laikraštį „Reklama ir informacija“. Kita mano draugė - dabar jau kariškė atsargoje. Abi jos turėjo šiek tiek įtakos mano apsisprendimui imtis žurnalistikos. Nuo 2008 metų rugpjūčio mėnesio dirbu Trakų ir Elektrėnų krašto laikraštyje „Galvė“.

Man rašyti apie karius – savotiška intriga. Tikiu, kad pasirinkęs kario kelią žmogus turi savyje įgimtą dvasinės tvirtybės paslaptį. Be to, vertinu žmonėse patikimumą, ištikimybę bei gebėjimą neišduoti.

Paskutinio Trakų bataliono vadas buvo Miegančioji Gražuolė

„Būti dezertyru – ne man“, – sako majoras A.Barkauskas, nebijantis jokių gyvenimo išbandymų, net ir baletą pašokti.

Kario kuklumas

Kaip rašė C.Castaneda „Sakmėje apie jėgą“, karys savimi pasitiki kitaip nei paprastas žmogus – šis ieško pritarimo aplinkoje, o gavęs jį pasijunta geriau. Karys stengiasi būti nepriekaištingas tik dėl savęs. Toks yra kario kuklumas.

Tai žodžiai, tinkantys apibūdinant traktietį atsargos majorą Algimantą Barkauską. Visada konkretus, taktiškas, nestokojantis tolerancijos ir kantrybės. Nekalbus, bet griežtas ir reiklus. Vadas, vertas pagarbos – tikriausiai tokį jį prisimena ne vienas krašto apsaugos darbuotojas. Ir šiandien, kario dvasios vedamas, A.Barkauskas linkęs kalbėti tik apie dabartinį gyvenimą ir žvelgti pirmyn. Nemenkina nueito kelio, bet nelinkęs girtis apdovanojimais ar dalintis išgyventais sunkumais.

A.Barkauskas gimė Trakuose. Čia vidurinę mokyklą baigė. Augo kartu su metais vyresne seserimi Romualda draugiškoje mokytojos ir tuometinės milicijos viršininko šeimoje. Po vidurinės mokyklos įstojo į Vilniaus aukštąją priešlėktuvinės gynybos radioelektronikos karininkų mokyklą, kurią baigęs 1981 metais buvo paskirtas karo tarnybai Žemaičių Naumiestyje tuomet dislokuotame radiolokacijos centre.

Rusijos toliai

Po metų tarnybos, jaunas karininkas gavo įsakymą vykti tolesnei tarnybai į Čiukotką. 1984 metais vedė Trakuose sutiktą kuršėniškę Jovitą, po metų gimė judviejų sūnus Simas. Šiandien Simas – 23 metų vyras, pasirinkęs tėvo kelią: po privalomosios karo tarnybos įstojo į Lietuvos profesinės kariuomenės gretas.

Po trejų metų tarnybos Čiukotkoje, netoli Aliaskos, A. Barkauskas buvo pervestas į Permę, vėliau, 1987–1989 metais tarnybą tęsė Kirove (Rusija). Artėjant Lietuvos Nepriklausomybės atgavimui,

Algimanto ir Aušros sūnelius Juozą ir Joną vilioja ginklai ir įsivaizduojami karo mūšiai

1989 metais būdamas jau karo tarnybos sovietinėje kariuomenėje kapitonu, A. Barkauskas pasiprašė pervedamas į Lietuvą. Tais pačiais metais gavo leidimą vykti tarnybai į Kauną. Dar būdamas Rusijoje atsisakė tuomet daugeliui karjerą garantavusio TSKP bilieto ir išvyko į Lietuvą.

Bataliono vadas

„Bėgti iš kariuomenės, būti dezertyru – ne mano charakteriui. 1990 metais parašiau prašymą ir pasitraukiau iš sovietinės kariuomenės“, – pasakojo A. Barkauskas apie pertvarkos vėjų blaškomą kario gyvenimą. Daugiau nei pusantų metų niekur nedirbo. 1992 metų vasario mėnesį buvo pakviestas dirbti į Krašto apsaugos komendantūros Trakų skyrių. Nepriklausomoje Lietuvoje karo tarnybą tęsė turėdamas vyr. leitenanto laipsnį, po pusantų metų jam buvo suteiktas, tiksliau – grąžintas, kapitono laipsnis, dar po kiek laiko už pavyzdinę tarnybą A. Barkauskui buvo suteiktas majoro laipsnis.

Vėliau, prijungus Trakų komendantūrą prie SKAT, Trakuose buvo įsteigtas Vilniaus rinktinės Trakų batalionas, kuris vykdė šaukimą į kariuomenę bei savanoriškos krašto apsaugos tarnybos mobili-

zacija. Po kiek laiko majoras A.Barkauskas buvo paskirtas Trakų bataliono vadu. „Taip sutapo, kad man išėjus į atsargą buvo išformuotas ir batalionas, o Trakuose liko tik kuopa. Buvau paskutinis Trakų bataliono vadas“.

Bendražygė Aušra

Ne kartą pavaduojant Vilniaus rinktinės vadą, dalyvaujant ir stebint vykdomus karių apmokymus, A. Barkauskas susipažino su Aušra Ambroževičiūte, panevėzietė, atvykusia dirbti į Vilniaus rinktinės štabą. Kada įsiliepsnojo judviejų meilė, nė vienas tiksliai nepamena. Tačiau iš šalies stebint judviejų bendravimą apima jausmas, kad tai tas ratas atvejis legendos apie meilę, kai dvi vienos suskilusios sielos pusės po ilgų ieškojimų atrado viena kitą. Iš pirmo žvilgsnio šaltokas, griežtas, nešnekus Algimantas, prabilus nuoširdžiai bendraujančiai, humoro jausmo nestokojančiai Aušrai, tuoj pat atgyja ir tampa judviejų darnaus dueto dalimi. Jų šeimą tvirtai laiko ir kario dvasios suvokimas.

Aušra – Karo prievolės administravimo tarnybos prie KAM, Vilniaus karo prievolės centro teritorinio Trakų skyriaus vyresnioji specialistė, vyr. seržantė, užaugo kario savanorio šeimoje. Jos vienintelė sesuo taip pat pasirinko kariškio kelią.

Baletą šoko

Pasakodama apie judviejų namų jaukumo kūrimą, Aušra nestokojo gerų žodžių savo vyrui. „Daug ką stengiamės daryti patys. Naujame name visas plyteles klojo ir kljavo Algimantas, aš glaisčiau siūles. Nėra tokių darbų, kurių jis nemokėtų. Net kulinarijoje jis mane pralenkia. Konditerija – mano sritis, ku-

Aušra Barkauskienė – lauko pratybose Puskarininkų mokykloje

Majoras Algimantas Barkauskas

linarija – jo. Pavyzdžiui, marinuoti agurkų aš nesiimu, geriau už Algimantą tikrai nepagaminsiu“, – dalijosi šeimos virtuvės paslaptimis Aušra.

„Mano tėvas mokėjo visus namų ūkio darbus dirbti, ir aš, nuo mažens jam talkininkaudamas, išmokau. Jei ko nemoku – stebiu, žiūriu, kaip reikia daryti, ir padarau. Tikriausiai nėra tokio darbo kurio negalėčiau dirbti, nebent balerina būti nesugebėčiau, – sako A.Barkauskas ir netrukus priduria, – tiesa, teko ir baletą šokti vienuoliktoje klasėje per šimtadienį. Vaidinom tuomet „Miegančiąją gražuolę“, turėjau vaidinti tą miegančią princesę, taigi beveik tris minutes baletą šokau“, – prisiminė baleto patirtį Algimantas.

Mokyklos laikais aktyviai ir šokęs, ir dainavęs, ir lėlių teatre vaidinęs, A.Barkauskas išbandė ir fotografavimo meną. Iki šiol išsaugojo fotoaparata „Zenit“. Vieną iš savo pomėgių – medžioklę – majoras jau primiršo, bet žvejybos ir grybavimo kol kas neužmiršta.

Pamatinukų vadas

2000-aisiais susituokę, Aušra ir Algimantas Barkauskai per 2001-ųjų Jonines susilaukė sūnaus Jono, o dar po metų – Juozo. „Prieš penketą metų išėjęs į atsargą, prižiūriu sūnus, tvarkau statomą namą, gražinu jo aplinką. Toks mano „pensininko“ gyvenimas“ – kukliai pasakojo apie savo šiandieną majoras.

Kaip tikram vyrui, anot lietuvių liaudies, ir priklauso, Algis tris sūnus augina. Ne tris, o daugybę medžių yra pasodinęs. Dabar savo rankomis tvarko naujojo namo apdailą ir aplinką Iš likusių nupjautų obelių kamienų sumaniai lauko šviestuvus pagamino, žaidimų aikštelę sūnams, vasaros poilsio kampeį sau ir svečiams įrengė. Įpusėjo ir alpinariumo, įsiliejancio į namo sienas kūrimas.

Žiemą keliaujantį nuo Trakų stoties Aukštadvario link nustebina ir pradžiugina prie ežero stūkšančios Barkauskų sodybos kalėdinis rūbas. Pasirodo, kiemo ir namo išorės puošyba – Barkauskų šeimos vyrų išmonės reikalas, o puošiant namo vidų – vadovauja mama Aušra.

Trakų ir Elektrėnų laikraštis „Galvė“ – 2008 11 21

Naujos meilės pradžių paskelbė ne ryšio zonoje suskambęs telefonas

„Viskas gyvenime nutinka tam skirtu laiku. Gyvenime reikia veikti tik tai, kas tau teikia malonumą“, – teigia savanoris karys Romualdas Makoveckis.

Trūkstama detalė

Dvidešimt septynerių metų vilnietis Romualdas Makoveckis – KASP Didžiosios kovos 8 rinktinės 804 kuopos seržantas, savo vaikystę praleido Rūdiškėse. Čia ir pradines klases baigė. Romualdo mama nuolat dirbo Vilniuje, ten gavo butą. Todėl, būdamas šeštoje klasėje, Romualdas tapo sostinės gyventoju. Vilniuje baigė Viršuliškių vidurinę mokyklą. Nuo vaikystės domėjosi istorija, karių gyvenimais. Po vidurinės baigimo įstojo į Vilniaus universiteto Istorijos fakultetą. Baigęs pirmą kursą apsigalvojo. „Pamaniau: ne koks iš manęs istorikas bus, nusprendžiau dirbti, savarankiškai gyventi“.

Įsidarbino savivaldybės įmonėje. Po kurio laiko, ambicingas, gyvenimo pilnatvės ieškantis jaunas vyras susivokė, kad jo gyvenime vis dėlto kažko trūksta. „Nuo jaunų dienų, ten kažkur viduj vis kirbėdavo nuojauta, viliojanti išbandyti kario profesiją. Trūko aiškių gyvenimo taisyklių“.

Būdamas dvidešimt vienerių, Romualdas savo noru pasiprašė į privalomą karo tarnybą.

Už lango – namai

Po trijų mėnesių apmokymų Rūkloje, Romualdui teko likusį privalomosios tarnybos laiką tarnauti Vilniuje. „Buvau paskirtas į KASP štabą, esantį Viršuliškėse. Keistas jausmas. Tarnyba labai arti namų turėjo savo privalumų ir minusų. Gimtų namų ilgesys atrodė stipresnis, nes vos už penkių šimtų metrų – viliojanti namų šiluma“.

Karys savanoris Romualdas Makoveckis

Asmeninio R. Makoveckio archyvo nuotrauka

2003 metais baigęs privalomą karo tarnybą Lietuvos kariuomenėje, pateikė prašymą priimti į profesinę karo tarnybą, bet atsakymo nesulaukė. Grįžęs į civilinį gyvenimą, įsidarbino autoservise darbininku. Dirbo dėl uždarbio. Po kurio laiko atsinaujino jausmas, kad gyvenimas bėga ne ta vaga.

„Bet kuris vyras, ateina į kariuomenę su didesniais ar mažesniais lūkesčiais. Karo tarnyba palieka tavo gyvenime žymę. Karys – komandos dalis, kurios gyvenimą diktuoja aiški tvarka, griežtos taisyklės, disciplina“.

Laisvės karys

Tikslingai einančiam savo svajonės link, pats gyvenimas nurodo kryptį, sukurdamas tinkamas aplinkybes. Atsinaujinus kariško gyvenimo ilgesiui, Romualdas netikėtai susitiko tarnybos draugą, kuris papasakojo, kad įstojo į savanorių gretas. Draugo pavyzdžiu pasekė ir Romualdas – prieš kelias dienas suėjo ketveri jo tarnybos savanorių karių gretose metai.

„Mano prosenelis buvo savanoris, kovojęs nepriklausomybės kovose Vilniaus krašte ir su bolševikais, ir su lenkais. Nuo vaikystės girdėjau daug pasakojimų. Prosenelio tėvas taip pat tarnavo Lietuvos kariuomenėje. Mano senelis – partizninio judėjimo dalyvis. Nuo vaikystės man buvo skiepijama nepriklausomybės idėja. Galima sakyti, nuo pat mažų dienų augau laisvoje Lietuvoje. Nuolat senelių namuose girdėjau, kad Lietuva bus laisva“.

KFOR-18 grįžo namo

Spalio mėnesį pusmetinę rotaciją Kosove baigė 30 karių KFOR-18 būrys, su kuriuo Romualdas Kosove lankėsi jau antrą kartą. Lietuvių karių būrys kartu su lenkų ir ukrainiečių batalionu POLUKRBAT buvo dislokuotas pietrytinėje šalies dalyje, šalia Uroševac miesto. Būrio atsakomybės rajonas – Kačanik vietovė, 40 km į pietus nuo Prištinės.

Abi karinės misijos savanoriui suteikė skirtingos gyvenimo patirties. 2006 metais į Kosovą pusmečiui išvykęs, namie paliko jaunutę mylimą žmoną. Pusės metų trukusio atsiskyrimo jaunų žmonių sąjunga neišlaikė. Gyvenimo keliai pasuko skirtingomis kryptimis. Sugrįžęs po pirmos savo misijos, lygiai po metų vėl išvyko į Kosovą. Šįkart matė Kosovą šiltesniu, pavasario–vasaros laikotarpiu. Be to, 2008 m. vasario 17 d. buvo atkurtas Kosovo Respublikos valstybingumas. Lietuva Kosovo nepriklausomybę pripažino 2008 m. gegužės 6 d., o rugsėjo 1 d. – užmezgė diplomatinius santykius.

Pasienio ruože tekdavo patruliuoti drauge su Makedonijos pasieniečiais. Romualdas Makedonijos pasieniečiui įteikia gintaro gabaliuką, simbolizuojantį jo meilę gimtajam kraštui.

Nepaisantis nuotolių jausmas

„Laikas, praleistas gan uždaroje erdvėje buvo naudingas. Be to, kad susitikau įdomių žmonių savanorių, patobulinau anglų kalbą. Antros misijos metu, daug svarsčiau apie savo gyvenimą. Mano gyvenimo vertybės pasisuko 180 laipsnių. Atradau save, supratau, ką turiu daryti Lietuvoje“. Šie met praleistas laikas Kosove padovanojo kariui ir naują meilę. Po nesėkmingai susiklosčiusio šeimyninio gyvenimo, grįžus iš pirmos misijos, Romualdas interneto dėka susipažino su mergina. Po ke-

„Vaikai visur išlieka nuoširdūs. Smalsesni drąsiai priėjo, kalbino ir primygtinai įkalbinėjo nusipaveiksluoti su jais. Mes jiems tarsi mistiniai angelai. Juk NATO pajėgos išgelbėjo Kosovo žmones nuo genocido“, – teigė Romualdas Makoveckis.

užduotį. Turėjo budėti netoli Serbijos sienos, o ten – dešimties kilometrų spinduliu – jokio radijo ryšio. „Toje zonoje, jokiame mobiliame telefone nebūna ryšio, tarnybinis palydovinis telefonas ir tai ne visada pagauna ryšį. Ir staiga: skamba mobilus. Pradžioje nesusivokiau, kad tai man skambina. Žvilgtelėjau į ekraną – nepažįstamas numeris iš Lietuvos. Skambino ta pati mergina, su kuria apsipykome. Pakalbėjome, susitaikėme, nuo to laiko nesiskiriame. Kaip bebūtų keista, pasibaigus mūsų pokalbiui, mobilus ryšys vėl visiškai pradingo. Matyt, tai buvo lemtingas meilės ženklas“, – juokėsi Romualdas.

Moko gyvenimas

Tarnyba karių savanorių gretose svarbus veiksnys, įtakojantis Romualdo gyvenimą. „Man tai trys viename – vyro pilietinė pareiga, pomėgis ir darbas“, – tikino vyras, civiliaame gyvenime dirbantis pardavimų vadybininku.

Atnaujinti studijų ar įgyti naują profesiją karys savanoris kol kas neplanuoja. Jo nuomone, visas faktines žinias galima rasti knygoje, o mokytis dėl „popierėlio“ – neketina.

lių mėnesių virtualaus bendravimo, realiame gyvenime pirmą kartą susitiko tik grįžęs į Lietuvą trumpoms atostogoms. „Jokių minčių neturėjau, bendravome kaip draugai, buvo toks gražus vyro ir moters bendravimas laiškais“, – prisiminė karys naujos draugystės pradžią, teikusią atgaivą sužalotai vyro širdžiai. „Tiek susidraugavome, kad sugebėjome kartą gan rimtai susipykti virtualioje erdvėje“, – linksmi pasakojo apie lemtingą poros santykių posūkį.

Karšto būdo ambicingas savanoris nieko nelaukęs ištrynė visus naujos draugės turėtus kontaktus, kad nesusigundytų vėl jai rašyti ar skambinti. Tą pačią dieną išvyko į

„Turime gyvenimą tokį, kokį patys susikuriame. Svarbu suvokti, kad kiekvienas veiksmas sukelia atoveiksmį. Mano gyvenimas teka sėkmės vaga, gaunu viską, ko noriu“.

Jauno vyro gyvenimo vertybių skalėje pirmoje vietoje – šeima. „Svarbiausia gyvenime – darni šeima. Tai pagrindinis dalykas. Antroje vietoje – mėgstamas darbas, į kurį eini su šypsena ir jauti malonumą jį dirbdamas. Svarbūs ir laisvalaikio pomėgiai. Gyvenime reikia veikti tik tai, kas tau teikia malonumą“, – dalijosi paprasta sėkmės formule karys.

Trakų ir Elektrėnų laikraštis „Galvė“ – 2008 12 05

Skuodo rajono laikraštyje „Mūsų žodis“ rašau straipsnius apie karių kasdienybę, jų gyvenimą ne tik Lietuvos karo tarnyboje, bet ir apie tai, kaip kariams sekasi tarptautinėse taikos palaikymo misijose. Daugelis karių ir kariškių teigia, kad karinėje tarnyboje galima įgyvendinti siekius bei svajones. Anot jų, karinė tarnyba – prasminga.

Rūta Ronkauskienė

Karinėje tarnyboje galima įgyvendinti savo siekius bei svajones

Karo laivų flotilės Kovinio laivų diviziono fregatoje „Aukštaitis“ (F-12) sutiksime du skuodiškius – vadą, kapitoną leitenantą Tadą Jablonskį bei koką (laivo virėją) Andrių Kripą. Jūra ir sausuma – skirtingi pasauliai, bet tarnaujant flotilėje, būna ir romantikos, ir kasdienio darbo, nuovargio. Kitokio gyvenimo pašnekovai neįsivaizduoja.

Tadas Jablonskis baigęs Skuodo Bartuvos vidurinę mokyklą, įstojo į jūreivystės kolegiją. „Norėjau būti savanoriu, ją baigus suteikiamas puskarininkio laipsnis“, - pasakojo T. Jablonskis. Bet savanoriu T. Jablonskiui neteko būti, buvo pasiūlyta dalyvauti konkurse ir stoti į Švedijos Karo akademiją. Vaikinui pasisekė – jis ir dar du jo kolegos išvažiavo studijuoti. Baigė mokslus 1999 m. gruodžio mėnesį. Sugrįžo Lietuvon. Jis buvo paskirtas mininės karinės dalies vadu, vėliau - artilerinės kovinės dalies vadu, laivo operacijų karininku. Nuo 2003-ųjų – flotilės štabo operacijų karininkas, nuo 2008-ųjų sausio – laivo vadas. Pasak kapitono leitenanto, jis nė kiek nesigaili pasirinkęs tokį gyvenimo kelią, viską pakartotų iš naujo ir nieko nekeistų. Na, nebent būtų būtų nusipirkęs anksčiau...

Fregatos „Aukštaitis“ pagrindinė funkcija – povandeninių laivų medžioklė ir sunaikinimas (konstrukcinė užduotis), taip pat ji vykdo ir priešlėktuvinę gynybą, atlieka eskortavimo misijas, patuliavimo teritorinėse jūrose išskirtinės ekonominės zonos apsaugą ir gynybą, dalyvauja mokymuose. Anot pašnekovo, kiekvienas jūreivis laive turi atlikti savo funkcijas, už juos niekas kitas darbo nepadarys. „Visi mokosi, treniruojasi, po to plaukia dviems trimis paroms į jūrą ir praktiškai patikrina, ką išmoko krante“, - apie jūreivių kasdienybę kalbėjo vadas.

Fregata „Aukštaitis“ pagal savo klasę turi daugiausia ginkluotės. Pagal nūdienos reikalavimus, fregata jau nevisiškai atitinka kai kuriuos ginkluotės sistemos reikalavimus, naujausius NATO standartus, bet tarptautiniuose mokymuose paaiškėjo, kad tokia fregata, kaip „Aukštaitis“ yra pats efektyviausias ginklas, sunaikinant povandeninius laivus. Anot pašnekovo, kiek jam teko kalbėti su užsieniečių, ypač vokiečių, povandeninių laivų kapitonais, šie sakydavo, kad tai – pats pavojingiausias laivas, jų vadinamas „Griša“, medžiojant povandeninius laivus. Pagal NATO standartą, tai yra „Griša-3„A“ klasės laivas. Tad žinant, kad tame rajone plaukioja „Griša“, geriau nepasipainioti jo kelyje...

Jeigu jaunas žmogus nori savo gyvenimą susieti su karine tarnyba, jis turi žinoti, kad bus nelengva. Bet jis, anot T. Jablonskio, turi žinoti, ko siekia. Juk tas pats yra ir civiliam gyvenime. Jeigu mokaisi,

dirbti, tai pradedi kilti karjeros laiptais. Bet, anot pašnekovo, kai nežinai ko nori, neverta keturiems metams pasirašyti kontrakto ir tų metų „paleisti vėjais“. Tad, jeigu nesi apsisprendęs, ko nori iš savo gyvenimo, bus sunku. „Jeigu tu duosi kažką Tėvynei, tai tau Tėvynė irgi duos“, - sakė T. Jablonskis. Karinėje tarnyboje, anot vado, galima įgyvendinti savo siekius ir svajones.

Kaip teigė kapitonas leitenantas, baigus mokslus akademijoje, buvo sunku pradėti dirbti. Bet per dešimtį metų daug kas pasikeitė. Jau vien tai, kad dabar visi jūreiviai kalba angliškai. O anuomet tik jis ir dar vienas jūrininkas mokėjo anglų kalbą. Atėjusiam į laivą yra sudaromos sąlygos mokytis, kilti karjeros laiptais. „Kariuomenėje tenka dirbti su žmonėmis, o tai yra įdomu“, - teigė pašnekovas. Būna visaip – vieni atitarnauja – išeina, kiti pasilieka ir po tarnybos. Atėjus į laivą, tenka visko išmokti. Juk Lietuvoje nėra ruošiami artilerininkai, minininkai, specialieji mechanikai. Žinoma, bendros žinios jūreivystės kolegijoje yra suteikiamos. Kaip yra parengti jūreiviai, visa komanda, nuo to priklauso ir laivo kovinis parengimas, kaip jis sugebės vykdyti užduotis.

Pagal laivo paskirtį kiekvienais metais dalyvaujama įvairiuose mokymuose, atstovaujama Lietuvai. Dažniausiai mokymai vyksta Baltijos jūroje – Vokietijoje, Danijoje, Švedijoje; naujausieji mokymai įvyko Latvijos teritoriniuose vandenyse. Jau dalyvauta aštuoniuose mokymuose, iki metų pabaigos dar įvyks vieni mokymai. „Per mokymus paaiškėja visos spragos. Per porą mokymų valandų galima pamatyti tai, ką jūreiviai veikė per visą savaitę, – teigė T. Jablonskis. Anot jo, romantikos tarnaujant karo laivų flotilėje yra daug...

Kai laivas prisišvartavęs krantinėje, jis rengiasi įvairiems mokymams – vietiniams, diviziono, flotilės, tarptautiniams, dviejų šalių, galiausiai mokymams, kuriuose dalyvauja daugelio valstybių karo laivai.

Su pašnekovais kalbėjomės karininkų kajutkompanijoje. Ant jos sienos prikabinėta įvairių herbų, priklausančių laivams, su kuriais fregatai „Aukštaitis“ teko kartu dirbti – dalyvavo mokymuose, ar bendrame renginyje ir pan. Tokia jūrinė tradicija - laivų vadai apsikeičia laivų herbais. Karininkų kajutkompanijoje kabo ir jūrinės tematikos laivo vado paveikslas. Kai į laivą ateina naujas vadas, jis su savimi „atsineša“ ir savo paveikslą; taip pat kajutkompanijoje puikuojasi ir lietuviškų laivų herbai.

Kai jūreiviai pirmąkart „išeina“ į jūrą, jiems būna vienintelės krikščynos – visi suserga jūros liga. Liga prasideda nuo supimo. Paskui priprantama, kaip priprantama prie uždarų patalpų. „Jeigu sergi jūros liga, tai nėra pasiteisinimas nedirbti savo darbo“, – teigė vadas. Budėjimas laive („vachta“) – šešios valandos, paskui šešias ilsiesi, žinoma, jei nėra paskelbto pavojaus. Kai vyksta patikrinimai, ar komanda atitinka NATO reikalavimus, tada stengiamasi atiduoti viską, ką galima, – per dešimt parų miegama maždaug dvidešimt valandų.

Autorės nuotrauka

Fregatoje – 65 žmonės, amerikiečių laive – per 150 jūreivių, o padaryti reikia tiek pat, kaip ir jiems. Paskutinis fregatos „Aukštaitis“ įvertinimas – „gerai“. Žmonių skaičius laive nustatomas pagal jo klasę bei jame esančią įrangą.

Jūra ir sausuma – skirtingi pasauliai. Fregata „Aukštaitis“ bendrauja su Biržų miestu, kuris yra laivo krikštatėvis. Tad į tarnybą laive daugiausia priimami šio miesto, Aukštaitijos regiono atstovai. Kitas laivo krikštatėvis yra Danijoje, bet, kaip sakė vadas, kol kas šios šalies jūreiviai tarnybon į fregatą nepriimami. Joje tarnauja 22 šauktiniai, 8 karininkai, kiti – profesionalūs kariai. Profesionalaus kario atlyginimas priklauso nuo ištarnauto laiko bei karinio laipsnio. Tarnaujama ne dėl atlyginimo, o iš meilės Tėvynei. Jei nereikia budėti, nėra mokymų, savaitgaliai būna laisvi. Jei paskelbta kovinė parengtis, į laivą reikia susirinkti per keturias valandas.

Jūreivis Andrius Kripas – laivo virėjas. Kaip pastebėjo vadas, verda skanų maistą. Fregatoje – jau penktas mėnuo. Ruošia pusryčius, pietus ir vakarienę. Andriui padeda du pagalbininkai. Beje, iš vakaro šiek tiek pasiruošia, kad kitą dieną laiku išvirtų pietus. Anksčiau A. Kripas dirbo barmenu Klaipėdoje. Į laivą atėjo kaip profesionalas. Pasirašė kontraktą ketveriems metams. Laisvu laiku aplanko artimuosius, gyvenančius Aleksandrijos seniūnijoje. Jam patinka koki darbas laive.

Skuodo laikraštis „Mūsų žodis“, 2008 08 26

Sigita Purytė

23 metų kaunietė, pernai baigusi žurnalistikos studijas Vilniaus universitete. 2006–2007 metais dirbo dienraščio „Respublika“ priede „Gyvenimas“, 2007–2008 metais rašė į „Lietuvos žinių“ priedą „Žmonės“. Šiuo metu tęsia studijas Vilniaus universitete – magistrantūroje studijuoja komunikacijos mokslus. Taip pat bando jėgas radijo žurnalistikoje – su bendraminčiais „Marijos radijuje“ kuria laidas jaunimui.

Povilonių šeimos „muškietininkas“

Kariūnas ir atstovas spaudai Skomantas Povilonis – viena iš daugybės Lietuvos kariuomenės kolonų. Dainininkės Veronikos ir diplomato Vidmanto Povilonių sūnus nesibodi tarnauti ten, kur kariuomenei labiausiai jo reikia.

„Kur esu ir kokias užduotis atlieku, priklauso nuo tarnybos poreikių“, – pabrėžia motorizuotosios pėstininkų brigados „Geležinis vilkas“ atstovas spaudai 30 metų S. Povilonis. Vyras dirba savo specialybei artimą darbą – jis baigė Vytauto Didžiojo universiteto Politikos mokslų ir diplomatijos instituto žurnalistikos studijas, turi magistro laipsnį. Greta bendravimo su žurnalistais, pranešimų rašymo, veiklos planavimo, kitų atstovo spaudai pareigų Skomantas atlieka tai, ką privalo karys: dalyvauja pratybose, karinei tarnybai rengiasi individualiai, kad būtų pasirengęs ir taiką palaikyti, ir kariauti.

Kaip anksčiau, kai tarnavo Vilniuje, taip ir pastaruosius penkerius metus gyvendamas Rūkloje, laisvą laiką jis leidžia Kaune, gimtajame mieste. Ten gyvena brolis, Kaune įsikūrusi ir jo mergaitė. Aplankyti tėvų ir sesers vaikiną keliauja į Vilnių.

Prie šeimos stalo – Kūčios

Skomantas yra vidurinis iš Povilonių atžalų trejeto – turi vyresnę seserį ir jaunesnį brolių. Brolis – skulptorius Tautvilas Povilonis dirba maketuotoju architektūros firmoje Kaune. Sesuo Rima prieš daugiau nei porą metų susilaukė dukrelės. Dvejų metų mergaitės gimtadienis tapo proga visai šeimai susirinkti tėvų namuose.

Povilonių šeimos šventės, taip pat gimtadieniai, – nešabloniški. Tik per Kūčias ir Velykas, ypač kol vaikai buvo maži, buvo laikomasi nusistovėjusių tradicijų. Šios šventės visai šeimai – labai svarbios. „Kiek atsimenu, Kūčias ne namie esu šventęs vieną kartą“, – sako trisdešimtmetis Skomantas. Stalą, prie kurio susėdavo Povilonių šeima, visada nuguldavo mamos gamintas maistas – ypač skanūs virtiniai su džiovintais grybais, abu broliai jų laukdavo nuo lapkričio mėnesio. Ir stalo iki šiol nepakeitė, vis sėdasi prie to paties.

Skomantas prisimena, kaip jie, trys vaikiukai, susiglaudavo ant suolo šalia eglutės ir dar mušdavosi, kuris sės arčiausiai papuošto medelio, kad matytų savo atvaizdą stikliniuose burbuluose. „Kadangi patys dėdavome šiaudus po staltiese, sau pakišdavome kuo ilgesnius“, – pasakoja vyras, prisi-

Sūnus linksminasi su mama – žinoma dainininke, etnokultūros puoselėtoja Veronika

įsitvėrusios į Žaliakalnio šlaitus. Dabartinė „Ažuolyno“ gimnazija stūkso netoli Kauno zoologijos sodų. Mokinystė buvo labai linksma – su pabėgimais iš pamokų į zoologijos sodą.

Šeštąją klasę pradėjo lankyti Kauno dailės mokykloje – mažutėje, turėjusioje mažiau nei 200 mokinių. „Mokėmės istoriškai svarbioje vietoje – Juozo Tūbelio (*žymus tarpukario politikas, kariavo Pirmajame pasauliniame kare, nuo 1929 iki 1938 metų vadovavo ministrų kabinetui* – aut.) namuose“, – atkreipia dėmesį Lietuvos kariuomenės karininkas. Jam taip pat įstrigusios vasaros išvykos su klase, kai būdami paaugliai galėdavo pabėgti nuo tėvų, krėsti išdaigas gamtoje.

„Trys muškietininkai“

Povilonių atžaloms niekada netrūko „laisvo ploto“ namie, kai nėra tėvų ir galima susikviesti draugus, pasilinksminėti. Apie 1993 metus jie pradėjo gyventi vieni – tėvas išvyko diplomatinėn tarnybon į Seinus Lenkijoje, o ir prieš tai nuolat dirbdavo Vilniuje – nuo 1990-ųjų buvo Aukščiausiosios Tarybos narys. Mama Veronika, žymi etnokultūros puoselėtoja ir dainininkė, dažnai išvykdavo gastrolių, vėliau su vyru išvažiavo į Lenkiją, po kiek laiko – į Graikiją. „Buvome jauni šeimnininkai. Man atrodė, kad sekėsi puikiai“, – šypsosi Skomantas. Jam tuomet buvo 15, sesuo – pusantrų metų vyresnė.

minęs vieną senų lietuvių tradicijų. Dabar, kai visi užaugę, sesuo atvažiuoja su savo šeima, tradicinių vietų nebeliko, nes sėsdami kaip anksčiau visi netilptų. Svarbiausia, kad susitinka didelė šeima.

Iš pamokų –
į zoologijos sodą

Skomantas mielai prisimena mokyklos laikus. Pirmiausia jam įstrigo žaluma – abi mokyklos, kurias lankė,

Galbūt dėl to „trys muškietininkai“ išaugo savarankiški. Nuo anų laikų jaunieji Povilioniai valgi gamindavosi kiekvienas sau. „Buvome „didelės asmenybės“, sunku visiems įtikti“, – lengvai ironizuoja S.Povilionis. Kas kiaušinieneę, kas varškę, kas blynus – pusryčiai kiekvienam pagal skonį. Dabar broliai dažniau kviečia vienas kitą vaišintis „iš vieno puodo“.

Karių giminė

Nuo vaikystės Skomantas priprato prie minties, kad ginti tėvynę yra kilnu. „Tarnyba kariuomenėje neprasideda nuo 18 metų, kai gauni šaukimą. Kariuomenė prasideda labai anksti – šeimoje“, – įsitikinęs Skomantas. Kai buvo vaikas, apie kariuomenę mąstė romantiškai: uniformos, ginklai, jėga, miškai, pavojai, persekiojimas, po to – garbė, medaliai. Metams bėgant, nereikia nei tų medalių, nei didelės garbės, tik kad būtum naudingas, kad tavo įgūdžiai, patirtis rastų savo vietą.

Povilionių giminė vadinama karių gimine – jos gretose daug vyrų, kurie dalyvavo ginkluotame ar neginkluotame pasipriešinime. Skomanto senelis ir keturi senelio broliai buvo Nepriklausomybės kovų kariai savanoriai. Senelis Jonas, jauniausias iš brolių, tapo Lietuvos kariuomenės puskarininkiu. Skomanto tėvas tarnavo tuometinėje sovietų armijoje. Už antitarybinę veiklą V.Povilionis buvo nuteistas dvejims metams, juos praleido Jakutijos lageriuose. „Tokia dvasia augome nuo vaikystės“, – sako Skomantas.

Žilagalvio kario pasakojimas

Pirmoji uniforma, kurią Skomantas apsilviko, buvo skauto. Būdamas 10 ar 11 metų jis dalyvavo pirmoje skautų sueigoje Kaune. Skomantas pasakoja, kad skautų užuomazga galima vadinti atvejį,

Petro Malūko nuotrauka

Skomantas dar vaikystėje priprato prie minties, kad ginti tėvynę yra kilnu

kai Pietų Afrikoje vaikai sekliai padėjo britų kariams. „Kiek žinau, daug kolegų, su kuriais skautavome, dirba krašto apsaugos sistemoje, tarnauja kariuomenėje. Ypač Atgimimo metu skautai buvo ugdomi tikrais patriotais“, – sako S.Povilionis. Jis džiaugiasi, kad galėjo matyti ir patirti valstybės atgimimą. „Bet pražilau ne dėl to“, – nusijuokia Skomantas. Paklaustas, kodėl jauno vyro galvą dengia vietomis pražilę plaukai, atsako: „Nežinau. Visiems sakau – genetika.“ Jis nemeluotų teigdamas, kad šis pasakojimas – žilagalvio kario.

Pusė metų Afganistane

Žilagalvis karys trumpam gali tapti futuristu. „Ateityje po visą Lietuvą skraidys kosminiai laivai, Vilniuje „plaukios“ oro gondolos“, – juokiasi. Surimtėjęs patikina, kad nežino ir nenori daug galvoti apie tai, kas bus ateityje. Tikslus, kuriuos buvo užsibrėžęs, jau pasiekė: žavėjosi kariuomene – joje tarnauja; domėjosi žiniasklaida – studijavo žurnalistiką, dirba atstovu spaudai; mokykliniais metais ragavo menų – jį supa menininkai, gražėjantys Lietuvos miestai.

Kai po kelių savaitių pertraukos atvažiuoja į Vilnių, jis grožisi architektūra, žaliais gamtos lopiniais, mėgaujasi mėgstamais bariukais, koncertais, kultūriniu gyvenimu.

Įvertinti tai, kas mūsų aplinkoje, atrodo, yra savaime suprantama, jam padėjo tarnyba Afganistane. „Ši šalis viskuo skiriasi nuo mūsų: gamta, žmonių bendravimo ypatumais, kvapais, istorija, laiko suvokimu, žmonių išvaizda. Įspūdžių, kuriuos parsivežiau, neturiu su kuo palyginti“, – apie patirtį Afganistane kalba vyresnysis leitenantas S.Povilionis. Kad ir kaip ruošėsi, skaitė knygas, kalbėjo su ten buvusiais kolegomis, žiūrėjo filmus, nuvažiavęs pamatė stebinantį vaizdą. Jam teko ypatingos pareigos – Afganistano Goro provincijos atkūrimo grupėje jis dirbo visuomenės informavimo karininku, pranešinėjo naujienas vietos žmonėms, Lietuvai ir pasauliui. Šis darbas Skomantui atvėrė plačius kelius: jis apvažiavo Goro provinciją, pamatė paprastų žmonių gyvenimą atokiausiuose kampeliuose, kur mums toks įprastas dalykas kaip automobilis ten buvo dar niekada neregėtas.

„Esu laimingas – iš Afganistano pavyko parsivežti apie 4 tūkst. nuotraukų, surengti parodą“, – džiaugiasi anksčiau nefotografavęs karininkas. Prieš metus pristatyta jo fotografijų paroda – jau parodyta Vilniuje ir Kaune.

Dabar Skomantas yra Afganistano „fanas“. Jis pamatė valstybę, kuriai tikrai reikia mūsų paramos. „Būdamas ten pajutau, kaip mes prisidedame prie pasaulio gerinimo, gražinimo, saugumo. Gerai tai suprasti“, – tvirtina kariūnas, apie Lietuvos misiją Afganistane galintis pasakoti dar ir dar.

Asmeninio archyvo nuotrauka

Tarnaudamas Lietuvos misijoje Afganistane, Goro provincijoje, Skomantas pamatė kitokį pasaulį

* * *

S. Povilonis apie situaciją Afganistane, Goro provincijoje, ir tarptautinės bendruomenės pagalbą vietos žmonėms: „Tarptautinės bendruomenės veikla Goro provincijoje labai įvairi ir plati. Apmokomi vietinės administracijos žmonės, kuriami projektai ir jiems pritraukiami pinigai. Kariai yra tam, kad būtų saugu ir tarptautinė bendruomenė galėtų atkūrinėti provinciją. Projektai – nuo vaikų namų ar elektrinių statymo iki archeologinių kasinėjimų. Mūsų sąlygomis skurdas Afganistane yra nesuvaldomas. Palyginimui: 2003 metais, Pasaulio banko duomenimis, Afganistane vidutinis metinis vyro atlyginimas buvo apie 250 dolerių, Goro provincijoje – 53 doleriai. Kai aš buvau, 2006 metais žiemai namo šildymas (kūrenama arba krūmeliais, arba gyvulių mėšlu) kainavo apie 600 dolerių. Žiemą temperatūra siekia iki 40 laipsnių šalčio. Gyvenimo trukmė: vyrų – apie 45 metus, moterų – apie 40. Afganistane vaikų mirtingumas šio amžiaus pradžioje buvo didžiausias pasaulyje.“

„Lietuvos žinios“, 2008 10 18

Kpt. Mindaugas Neimontas

Gimiau ir užaugau Vilniuje. 2003-aisiais metais baigiau Generolo Žemaičio Lietuvos karo akademiją ir nuo to laiko tarnauju Lietuvos kariuomenės motorizuotosios pėstininkų brigados „Geležinis Vilkas“ Karaliaus Mindaugo mechanizuotajame pėstininkų batalione (Panevėžio r.). 2005-2006 metais teko paragauti tarptautinės taikos palaikymo misijos duonos Afganistane tarnaujant Goro provincijos atkūrimo grupėje (PAG-2).

Viešieji ryšiai man nesvetimi nuo 2006 metų vidurio, tada pradėjau laikinai vykdyti bataliono štabo Ryšių su visuomene skyriaus viršininko pareigas, o nuo 2008 metų liepos esu bataliono Valdymo grupės atstovas spaudai.

Nesu baigęs žurnalistikos mokslų nei su ja susijusių kursų, tačiau jau nuo mokyklos laikų mielai liejau mintis rašinėliuose. Patinka ir tai, kad į mano dabartinį darbą galima įdėti savo kūrybos ir idėjų, nėra jokios monotonijos ar tiksliai nubrėžto kiekvieno žingsnio, kas būdinga kariuomenėje.

Rašyti apie batalioną, kariuomenę, jos veiklą, karius, manau, yra labai svarbu – juk taip ne tik kuriamas atviros kariuomenės įvaizdis visuomenėje, o ir fiksuojama bei kuriama kariuomenės istorija, tradicijos, keliama karių moralė.

Karių artimuosius vienija laukimas

Kol Lietuvos kariai tarnauja misijose užsienyje, ne mažesnę išbandymą patiria ir jų šeimų nariai, likę namuose be vyrų ir žmonių, tėvelių ir mamų, sūnų ir dukrų. Kad laukti sugrįžtančių iš misijos karių yra sunku, kariuomenė puikiai supranta, todėl rūpinasi karių artimaisiais kiek išgalėdama: kartą per ketvirtį organizuoja jiems susitikimus, prireikus suteikia psichologinę ir dvasinę pagalbą, sudaro sąlygas nusiųsti asmeninius siuntinius kariams, užtikrina ryšio su kariais palaikymą internetu ir telefonu, atsako į visus jiems iškilusius klausimus, išsklaido iškilusias abejones. Tam tikslui nuo šių metų kovo veikia vadinamoji karštoji linija, į kurią paskambinę karių artimieji gali gauti reikiamą informaciją apie tarptautinėse misijose tarnaujančius karius.

Afganistane – šeštoji grupė

Nuo 2007 metų lapkričio vidurio į Afganistano Goro provinciją yra išvykusi šeštoji provincijos atkūrimo grupė PAG-6 (apie 130 karių), didžiąją jos dalį (per 70) sudaro kariai iš Panevėžio rajone įsikūrusio Karaliaus Mindaugo motorizuotojo pėstininkų bataliono (toliau MPB). Panevėžio gyventojai tai gerai atsimena, nes 2007 metų spalio 29-osios rytą pirmą kartą išvydo miesto gatvėmis žygiuojančius ir centrinėje miesto aikštėje išsirikiavusius dykumų uniformomis vilkinčius karius. Tąsyk ir gausus būrys karių artimųjų iš įvairių Lietuvos kampelių sugužėjo išlydėti karių.

Planuojama, jog šeštoji PAG iš Afganistano grįš jau gegužės antroje pusėje, tad PAG-6 kariams ir jų šeimoms, atskirtiems pusei metų kone 4000 kilometrų, laikas eina vis lėlyn ir lėlyn... Atsižvelgiant į tai, pirmasis karių artimųjų susitikimas vyko jau šių metų kovo 7 dieną Karaliaus Mindaugo MPB (Pajuosčio k., Panevėžio r.).

Tuomet karių artimiesiems susirinkus bataliono Ramovės salėje, buvo surengtas pristatymas su „karščiausiomis“ naujienomis ir vaizdais iš misijos vietos, perskaitytas jiems skirtas karių vaizdo laiškas, pasakyta nemažai gražių žodžių ir linkėjimų, atliktas Pasvalio šokio teatro „Tango“ šokio spektaklis „Prologas“. To susitikimo metu kai kurie karių artimieji bendraudami prie kavos puodelio užmezgė pažintis, kai kurie jau buvo pažįstami, tik vėl susitiko; tai labai sveikintina, toks ir buvo susitikimo tikslas, nes bendraujant su to paties likimo žmonėmis galima išspręsti kai kurias iškilusias problemas, gauti gerų patarimų ar tiesiog stipriau pasijusti, žinant, kad esi toks ne vienas.

Susitiko prie jūros

Praejusį šeštadienį, balandžio 19 dieną, Karaliaus Mindaugo MPB organizavo antrąjį karių, dalyvaujančių Lietuvos vadovaujamoje tarptautinėje misijoje Afganistane PAG-6, artimųjų ir šeimos narių susitikimą. Šįkart susitikimas buvo tikrai neįprastas – kelionė prie jūros.

Ankštų šeštadienio rytą bataliono rikiuotės aikštėje stoviniavo apie 70 karių artimųjų, tarp jų buvo ir senolių, ir karių žmonų, ir gausus būrys vaikų, visi jie su nekantrumu laukė autobusų, kurie vež juos prie jūros. Atvykus autobusams ir visiems sulipus į juos, artimieji buvo supažindinti su renginio programa. Po keleto valandų kelionės autobusai sustojo prie pakelės kavinės. Išbėgę į lauką mažieji, ir suaugusieji džiaugėsi saulėtu pavasario dangumi, sakė, kad kariškiai net gražų orą užsakė. Mažieji tuojau suskubo suptis ant įvairiausių sūpynių, įrengtų pakelės kavinės teritorijoje, o likusieji buvo taip pat maloniai nustebinti – gavo paskanauti kareiviškos košės ir šiltos arbatos. Suaugusiųjų atsiliepimai apie kareivišką košę buvo patys geriausi, visi tik klausinėjo, ar kareiviai irgi tokią pačią valgo, ar čia specialiai jiems košė pagardinta.

Padėjo patarimais

Pirma lankoma vieta buvo Klaipėdoje įsikūręs Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų mokomasis batalionas, kur karių artimųjų laukė keletas pranešimų ir meninė programėlė. Visiems susirinkusiesiems bataliono Ramovės salėje pirmasis savo pranešimą tema „Misijai pasibaigus...“ pristatė Karo medicinos tarnybos Karių sveikatos priežiūros sektoriaus psichologas kapitonas Andrius Jurgaitis. Šis pranešimas buvo skirtas supažindinti karių, vykdančių misiją PAG-6 Afganistane, artimuosius ir šeimos narius su galimomis karių adaptacijos po tarptautinių misijų problemomis. Psichologas neslėpė, kad tokį pranešimą skaitė pirmą kartą ir kad tai yra labai sveikintinas poslinkis ruošiant karių artimuosius ilgai lauktam susitikimui su po pusės metų grįžiančiais į namus kariais. Karių artimiesiems buvo pateikta įvairių patarimų, kaip sutikti grįžusius karius, kaip su jais pradėti bendrauti, ko iš jų tikėtis, kokie galimi pasikeitimai, koks svarbus dėmesys ir išklausymas, kaip ruošti susitikimui vaikus, kokios galimos jų reakcijos, į ką labiausiai atkreipti dėmesį bendraujant, kur kreiptis prireikus psichologinės pagalbos ir daugelį kitų. Tiek organizatorių, tiek ir susitikimo dalyvių nuomone, tokia informacija ir patarimai yra labai naudingi, norint išvengti problemų šeimoje, ir panašūs pranešimai turėtų būti skaitomi karių artimiesiems dar rengiantis misijoms.

Panevėžio jgulos karo kapelionas kapitonas Saulius Kasmauskas atkreipė artimųjų dėmesį į žmogaus ryšį su gamta, gyvūnija, jį supančiais daiktais, žmonėmis, aplinka, tikėjimu, maistu ir kitais dalykais. Jis pabrėžė, kad kariai per pusę metų gali būti kiek pasikeitę, t.y. jų vertybės gali būti jau kiek kitokios, tad artimieji turėtų į tai atkreipti dėmesį. Kapelionas taip pat pasidalijo savo patirtimi iš misijos Kosove, pastebėjus karius ir su jais pabendravus – kokiomis temomis dažniausiai jie bendrauja, kokia tikėjimo svarba ir būnant misijoje, ir kasdieniame gyvenime.

Laiškas iš Afganistano

Taip sutapo, kad į kelionę su karių artimaisiais vyko ir tik prieš dieną grįžusi iš Afganistano trumpalaikių atostogų Karaliaus Mindaugo MPB iki misijos tarnavusi jaunesnioji puskarininkė Gintarė Kropienė. Ji kartu su savo atžalomis vyko į šią kelionę praleisti laisvalaikį ir pasidalinti savo įspūdžiais iš misijos su karių artimaisiais. LDK Butigeidžio dragūnų mokomojo bataliono Ramovės salėje ji perskaitė susirinkusiems šiuo metu Afganistane tarnaujančių karių laišką, skirtą jų šeimos nariams bei artimiesiems.

Laiške kariai dėkojo savo artimiesiems už siuntinius, kuriuos jie gavo tuoj po Velykų, taip pat išsakė savo ilgesį namams, Lietuvai bei šeimoms. G.Kropienė užtikrino, kad kariams Afganistane sekasi gerai, gyvenimo sąlygos bei aprūpinimas tikrai geras ir artimiesiems esą nėra dėl ko išgyventi bei susidaryti prieštaringo vaizdo skaitant straipsnius spaudoje bei internete.

Pažintis su karo laivais

Po apsilankymo LDK Butigeidžio dragūnų mokomajame batalione karių artimieji turėjo progą savo akimis pamatyti Lietuvos karinių jūrų pajėgų karo laivų flotilę. Galimybė iš arti pamatyti ir pavaikščioti po flotilės laivų vidų, ko gero, labiausiai sužavėjo mažuosius kelionės dalyvius. Savo susižavėjimo neslėpė ir suaugusieji, jie su malonumu klausėsi jūreivių pasakojimų apie kiekvieną laivą, jo galimybes, ginkluotę, tarnybos ypatumus, nepabūgo laiptoti įvairiais siaurais laivų laipteliais, nuolat fotografavo savo vaikučius, nepamiršdami ir patys įsiamžinti didingų laivų fone. Beveik visiems kelionės dalyviams tai buvo pirmoji jų gyvenime pažintis su Lietuvos karo laivais iš arti.

Kelionės kulminacija – apsilankymas Palangoje. Artimieji turėjo keletą valandų laisvo laiko, todėl visi skubėjo pasigrožėti jūra. Tarp keliautojų buvo ir tokių, kurie jūros buvo nematę jau kelerius metus – galbūt neturėjo laiko, galbūt lėšų. Tad galimybė pasigrožėti jūra ryškiai šviečiant pavasario saulei

buvo tikra atgaiva kūnui ir sielai. Buvo matyti, kad bent tuo metu žmonės negalvojo apie kasdienius rūpesčius, jautėsi gerai, atsipalaidavo.

Autobusams sugrįžus į Karaliaus Mindaugo MPB teritoriją, keliautojai ėmė skanduoti: „Ačiū, ačiū...“, tai buvo puikus įrodymas, kad tokie renginiai yra pavykę, reikalingi ir naudingi karių šeimoms: kartu išverti laikino išsiskyrimo sunkumus daug lengviau.

Panevėžio dienraštis „Sekundė“, 2008 04 23

VERTINIMO KOMISIJOS NARIŲ
RECENZIJOS

Straipsnių kategorija

„Alytaus naujienų“ žurnalistės Aldonos Kudzienės straipsnio pavadinimas *„Kareivis turi norėti kariauti“* viską pasako apie jo turinį, išreiškia pačios autorės nuomonę apie karių atsakomybę už pasirinktą gyvenimo kelią.

Jei tavo pasirinkimas – tarnauti Tėvynei, neturi teisės pasiduoti savo silpnybėms. Net jeigu tai – rūpestis dėl artimųjų. Tokios nuomonės laikosi ne tik kalbinti straipsnio herojai, komentuodami trijų misiją Afganistane prieš laiką nutraukusių profesionalių karo tarnybos karių – vyresniojo seržanto Nerijaus Klimavičiaus, grandinio Svajūno Zaparacko ir seržanto Nerijaus Gylio – poelgi.

Teksto autorė savo straipsnyje nieko nesmerkia, objektyviai ir nešališkai aprašo nemalonią, visoje Lietuvoje nuskambėjusią situaciją, kalbina jos liudininkus, dalyvius, bando įžvelgti tikrąsias priežastis, paskatinusias kariškius grįžti iš misijos anksčiau laiko namo. Autorė karių akivaizdžiai neteisėta, bet ir nepalaiko, atsargiai renkasi žodžius, bandydama sukelti skaitytojų širdyse prieštarīgus jausmus. Galbūt užuojautą, galbūt empatiją, apeliuoja į žmogiškumą ir tuo pat metu negriežtai, bet tvirtai herojų lūpomis pabrėžia, kad profesionaliam kariui toks elgesys neleistinas ir nepateisinamas – vieną kartą pasirinkęs, karys neturi teisės keisti savo apsisprendimo ir turi iki galo atlikti tai, ką privalo.

Jautri ir aktuali tema, tinkamai parinkti pašnekovai, tinkamai atrinktos citatos, sklandi teksto kalba padarė Aldonos Kudzienės publikaciją įdomią ir vertą komisijos dėmesio ir palankaus įvertinimo.

Dėmesio vertos dvi „Šiaulių krašto“ žurnalistės Živilės Kavaliauskaitės pateiktos publikacijos – *„Tėvai užaugino keturis karžygius“* ir *„Karo lakūnas jausmų nesigėdija“*.

Pirmojoje – Danutės ir Jono Andrulių istorija. Šioje darnioje šeimoje, gyvenančioje Maironiuose, Kelmės rajone, užaugo keturi sūnūs-kariai. Penktasis, jauniausias, irgi žada pasekti brolių pėdomis ir paskirti savo gyvenimą tarnybai Lietuvos kariuomenėje. Tai viena iš trijų Lietuvoje šeimų „Už garbę“ 2008 m. apdovanota „Lietuvos karžygio statulėle“.

Danutė ir Jonas jaudinasi dėl toli nuo namų, neretai – ir Tėvynės – tarnaujančių sūnų, tačiau be galo jais didžiuojasi. Autorė meistriškai sugeba kiekvienu žodžiu ir sakiniu perteikti šiuos pašnekovų jausmus, tarsi pabrėždama, kad ne tik sunkią kario duoną pasirinkusiems jauniems vyrams už narsą, atsakomybę turi būti dėkinga Lietuva, bet pirmiausia – jų tėvams, įskiepijusiems penkiems sūnums meilę ir pagarbą gimtajai šaliai, jos žmonėms.

Šis Živilės Kavaliauskaitės straipsnis žavi šiltu, paprastu stiliumi, sugebant puikiai atskleisti įdomių pašnekovų charakterius, kasdienius išgyvenimus ir viltis.

Antros istorijos herojus – taip pat įdomus žmogus, Lietuvos karinių oro pajėgų Oro operacijų grupės lakūnas-instruktoriaus majoras Jurijus Jakšys. Ore praleidęs per 4000 valandų, įveikęs ne vieną pavojingą maršrutą į Balkanus, Iraką, Afganistaną, Gruziją, karo lakūnas pelnė ne tik tėvynainių pripažinimą ir pagarbą, bet ir buvo teigiamai įvertintas kolegų italų.

Jausmingas, nuoširdus, aiškiu ir sklandžiu stiliumi parašytas tekstas, nekasdienis herojus, jo kasdienybės sunkumai, išgyvenimai ir pasiekimai patraukia skaitytoją, priversdami perskaityti tekstą nuo pirmos iki paskutinės eilutės. Net tuos, kurių tokios temos nedomina.

„Galvės“ žurnalistės Gražinos Noreikienės straipsnyje „*Naujos meilės pradžių paskelbė ne ryšio zonoje suskambęs telefonas*“ – jauno vilniečio Romualdo Makoveckio kelio į savanorio karo tarnybą istorija.

Straipsnio herojui kario duona – ilgai puoselėta svajonė, išsipildžiusi ne be paties pastangų ir užsispyrimo. Nuo vaikystės prosenelio savanorio pasakojimus girdėjęs, jais žavėjęsis, jaunas vilnietis tarnybą karo savanorių gretose vadina pilietine pareiga, pomėgiu ir darbu. Pardavimų vadybininku dirbantis Romualdas kasdienius civilio rūpesčius sėkmingai derina su sunkiomis, neretai pavojingomis misijomis. Jos – neatsiejama vaikinų gyvenimo dalis, suteikusi ne tik sunkių kariškiams įprastų akimirklų ir išbandymų. Misijos Kosove metu jaunuolis suprato suradęs mylimą žmogų.

Šis Gražinos Noreikienės straipsnis patrauklus sklandžia kalba, paprastu, kiekvienam skaitytojui suprantamu stiliumi. Įdomus ir pasirinktas pašnekovas. Žurnalistės rašinyje susipynusios kelios pasakojimo herojaus gyvenimo linijos – svajonė apie karo tarnybą ir kelias į ją, rimtas ir atsakingas požiūris į savanorystę, civilinio, asmeninio gyvenimo peripetijos, patirtis sudėtingose misijose. Paprasta, neįmantri istorija apie įdomią kario savanorio kasdienybę, galinti tapti geru pavyzdžiu savęs dar ieškančioms ir Tėvynei pasitarnauti svajojantiems jaunuoliams.

Garso kūrinų kategorija

Vidos Ramanauskienės-Grišmanauskienės konkursui pateiktos dvi radijo laidos „Ulonų 14“, transliuotos Alytaus radijuje „FM99“, garso kūrinų kategorijoje konkurentų šį kartą, deja, neturėjo. Tačiau vien dėl to šiuos kūrinius palikti be dėmesio, mano nuomone, neverta.

Radio laidoje, skirtingai negu spaudos publikacijoje, žurnalisto ir jo pašnekovo vaidmenys vienodai svarbūs. Radio eteryje laidos vedėjui neužtenka sklandžiai ir taisyklingai kalbėti. Skirtingai nei spaudos žurnalistas, kurio puikus rašymo stilius gali užgožti nuobodų herojų ar eilinį įvykį, radio žurnalisto kalbėjimo talentas neišgelbėtų laidos, jei pašnekovas būtų tylenis, nuobodi asmenybė ar tiesiog gražiai kalbėti nemokantis žmogus. Lygiai taip pat net idealiausias ir įdomiausias pašnekovas nepriverstų klausytojų sekti kiekvieną laidos žodį, jeigu vedantysis nesugebėtų aiškiai suformuluoti klausimų, nukryptų nuo pasirinktos temos arba iš pat pradžių pasirinktų neaktualią pokalbio temą.

Šiuo atveju viskas suderinta – pasirinktos pokalbių temos, aktualūs klausimai, įdomios personalijos, žurnalistės profesionalumas ir akivaizdus domėjimasis nagrinėjamais klausimais. Visa tai mane, kaip eilinę klausytoją, sugebėjo sudominti. Visi, klausęsi šių laidų per Alytaus radiją, manau, jas tikrai prisimintų ir praėjus kuriam laikui. Todėl siūlau pripažinti Vidą Ramanauskienę-Grišmanauskienę viena šio konkurso laureačių.

Vaizdo kūrinių kategorija

Vaizdo kūrinių kategorijoje siūlau pažymėti du labai skirtingus, tačiau televizijos istorijoje vienodai reikšmingą pėdsaką palikšiančius darbus – Ilonos Skujaitės ir Domanto Vildžiūno dokumentinę apybraižą „Tadas – ledlaužis“ bei Jauniaus Matonio trumpametražį filmą „The package from LT“.

Jauniaus Matonio „The package from LT“ – kelių minučių trukmės filmukas. Be žodžių, vien bene mėgėjiška kamera fiksuojamais vaizdais, palydimais neįkyria daina iškalbingu pavadinimu „Bullets“ (liet. „Kulkos“), kūrinio autorius perteikia ryšį tarp sudėtingoje misijoje Afganistane tarnaujančių Lietuvos karių ir laisvoje, saugioje ir iki ašarų savoje Tėvynėje jų laukiančių artimųjų, bičiulių.

Šį ryšį filme simbolizuoja tūkstančius kilometrų lėktuvu iš Vilniaus oro uosto į nesvetingame Afganistano Čagčarano mieste įsikūrusią lietuvių karių stovyklą keliaujantis siuntinys iš Namų. Jame – mielos smulkmenos ir artimųjų laišakai, žaislai likimo nelepinamiems vietiniams vaikams. Kelios iš gimtosios Lietuvos atkeliavusios dėžės – tarsi šiaudas, suteikiantis misijoje tarnaujantiems kariams stiprybės ir vilties sėkmingai atlikti savo pareigą ir saugiai grįžti namo. Iki kitos atsakingos ir pavojingos užduoties.

Jauniaus Matonio „The package from LT“ – originali idėja, puikiai ir patraukliai įgyvendinta.

Ilonos Skujaitės ir Domanto Vildžiūno dokumentinė apybraiža „Tadas – ledlaužis“ labai skiriasi nuo kito šio kategorijoje siūlomo įvertinti autoriaus darbo. Šiame dokumentiniame filme nėra tiek dinamikos, vaizdus papildo pašnekovų prisiminimai, istorijos, muzikinis fonas yra neryškus, neįkyrus.

Apybraižos centre – tiek kariškiams, tiek menininkams puikiai žinoma iškili figūra, karo operatorius ir fotografas Tadas Dambrauskas. Žurnalo „Karys“ fotografas, brigados „Geležinis Vilkas“ ir Krašto apsaugos ministerijos operatorius, per ilgus nelengvo darbo metus sukaupęs unikalų nuotraukų ir vaizdų archyvą. Jame – Lietuvos kariuomenės raida nuo Sąjūdžio žaliaraiščių iki modernios kariuomenės, nenusileidžiančios galingų valstybių kariams sudėtingose ir rizikingose tarptautinėse misijose.

Nepralenkiamas, savo darbui visiškai atsidavęs karo operatorius Tadas Dambrauskas žinojo, ką reiškia rizika. Filmo pavadinimas puikiai apibūdina karo fotografo ir operatoriaus būdą – dėl reikalingo kadro jis buvo pasiryžęs viskam, jo kolegų žodžiais, „pasiruošęs pralaužti bet kokius ledus“. Tadas – pirmasis ir vienintelis kariuomenėje filmavo parašiutininkus, prisirišęs prie lėktuvo sparno, nuolat leisdavosi į ilgus ir sudėtingus žygius kartu su kariais, fiksavo pirmųjų tarptautinių lietuvių misijų akimirkas Balkanų regione ir Afganistane.

Ilonos Skujaitės ir Domanto Vildžiūno dokumentinėje apybraižoje fiksuojami karo operatorių, fotografų, menininkų pažinėjusių prisiminimai, vertingi kadrai, jis pats – toks, koks amžiams išliks Lietuvos krašto apsaugos ir meno istorijoje. Šiek tiek chaotiškai sudėlioti, greitai besikeičiantys siužetai, vienas kitą keičiantys pasakojimai prikausto žiūrovų dėmesį, verčia susimąstyti, analizuoti, galbūt plačiau pasidomėti filmo herojumi. Todėl, mano nuomone, šis vaizdo kūrinys yra vertas komisijos narių dėmesio ir teigiamo įvertinimo.

Julija Antanaitienė

Pradžiai keletas bendro pobūdžio pastabų.

Džiugu, kad tokie konkursai skelbiami. Tai gera paskata, kad žiniasklaidoje būtų dar daugiau dėmesio skiriama labai svarbiai Lietuvos kariuomenės tematikai.

Tačiau, kadangi prieš sutikdamas būti vertinimo komisijos nariu nebuvo susipažinęs su konkurso nuostatais, skaitant, klausant ir žiūrint konkursui pateiktus kūrinius, mane visų pirma šiek tiek trikdė pats konkurso pavadinimas. Kad šiuolaikinio kario, tai gerai. Bet kokio kario, t.y. kokios šalies kario? Ar ne geriau būtų buvę skelbti konkursą „Šiuolaikinio Lietuvos kario portretas“?

Ne paslaptis kodėl didžioji dauguma medžiagos žiniasklaidoje karine tematika skiriama vadina-miesiems „karštiesiems taškams“. Tad nieko nuostabaus, kad dauguma konkursui pateiktų kūrinių taip pat skirta Afganistanui, Irakui ir Kosovui. Bet su jais susipažįstant sunku atsikratyti įspūdžio, tarsi juose būtų pasakojama apie lietuvių tautybės svetimšalių legiono karius, kuriems būdingi tokie pat bruožai kaip ir amerikiečiams, britams ar italams. Gal tik Vida Ramanauskaitė Grišmanauskienė Alytaus radijo stoties „FM99“ laidoje „Ulonų 14“ pakankamai išryškina vieną lietuviui kariui būdingą bruožą – gebėjimą suprasti okupuotos šalies žmogų, gerbti jo papročius, gyvenimo būdą, tradicijas. Nes lietuviai, būdami mažos šalies kariai, kurių Tėvynė pati yra skaudžiai išgyvenusi ne vieną svetimųjų okupaciją ir priespaudą, geba užjausti tą patį patiriantį kitos tautos žmogų, kitos valstybės pilietį.

Taip tarsi atgaivinamas prieškario nepriklausomos Lietuvos kario įvaizdis. Kario, kuriam svetima ir Tehaso kaubojų mąstysena, ir Ku-Kluks-Klano moralė, ir britų arogancija.

Atkreipiau dėmesį, kad daugumai konkursui pateiktų kūrinių būdingas pakylėtas tonas ir akivaizdžiai išankstinė autoriaus pozicija – ne tik nerašyti, nesakyti ir nerodyti nieko blogo, bet vengti rodyti net kai kuriuos paprastus gyvenimiškus, bet idealizmu nepaženklintus dalykus.

Sprendžiant iš visų pateiktų kūrinių, tarkim į Afganistaną visi Lietuvos kariai vyksta vien tik idealistinių paskatų vedami, – vykdyti taikos misijos, auklėti ir mokyti afganistaniečius kaip reikia gyventi. (Ak, kiek kartų buvo taip svetimųjų mokyti ir auklėti patys lietuviai!). Tarsi jiems visai nerūpėtų, pavyzdžiui, toks „žemas“ dalykas, kaip pinigai.

Tokia apologetika trukdo sukurti gyvenimišką šiuolaikinio Lietuvos kario portretą, nes, kaip žinia, gyvenime būna ir nesėkmių, ir klaidų. O nesėkmes įveikdamas ir klaidas ištaisydamas atsiskleidžia žmogus ir karys. Kitaip sakant, nėra nė vieno tikrai problemiško kūrinio, tarsi Lietuvos kariuomenėje viskas būtų idealu, o visi kariai, apie kuriuos pasakoja autoriai, idealūs.

Ir vis dėlto, laikydamasis konkurso nuostatuose surašytų „žaidimo“ taisyklių, taikydamas juose nurodytus pagrindinius vertinimo kriterijus, vertinimo komisijos posėdyje aptartinais laikau Jolantos

Kažėmaikaitytės „Esi, kuo nusipelnei būti – net generole“ (žurnalas „Šeimininkė“), Jurgitos Činkienės „Minų medžiotojai karo kvapą užuodžia ir taikos metu“, „Afganistane ligoniai dažnai patikimi Alachui“ ir „Kareiviškų batų nuospaudos“ (žurnalas „Ekstra“), Vidos Ramanauskaitės Grišmanauskienės dvi radijo laidos „Ulonų 14“ (Alytaus radijo stotis „FM99“, 2008-04-21 ir 2008-12-18), Rūtos Ronkauskienės „Karinėje tarnyboje galima įgyvendinti savo siekius bei svajones“ (Skuodo raj. laikraštis „Mūsų žodis“ 2008-08-26), Gražinos Noreikienės „Paskutinio Trakų bataliono vadas Miegančioji Gražuolė“ (laikraštis „Galvė“, 2008-11-21).

Susidariau įspūdį, kad nė vienas autorius neišsiskyrė kalbos turtais. Man atrodo, kad visiems kūriniams būdinga profesionali kalba, bet ne daugiau. Taip pat nė vienas jų nepadarė didelių kalbos „nuodėmių“.

Edmundas Juškys

Džiugu, jog nuo 2006 metų rengiamas kūrybinis konkursas sulaukia vis daugiau žurnalistų susidomėjimo. Tai rodo pusšimtis 2008 metų konkursui gautų autoriinių spaudos, televizijos, radijo, interneto žiniasklaidos darbų.

Šiais metais dėl konkurso „Šiuolaikinio kario portretas“ laureatų vardų galėjo varžytis ne tik spaudos, bet ir elektroninės (televizijos, radijo ir interneto) žiniasklaidos atstovai.

Televizijos ir interneto (garso medžiagos) kategorijoje, mano manymu, labiausiai išsiskyrė Audriaus Matonio video miniatiūra „Package form LT“ ir Ilonos Skujaitės bei Domanto Vildžiūno bendraautorinė dokumentinė apybraiža „Tadas – ledlaužis“. Vertindama A. Matonio kūrinį „Package form LT“, turiu pabrėžti, jog daugeliu atvejų yra sunkiau poros minučių trukmės video miniatiūra atskleisti pagrindinę kūrinio mintį, tuo labiau beveik nenaudojant verbalinės kalbos ir pagrindinę kūrinio idėją atskleidžiant vaizdų pagalba. Aptariamo darbo pranašumas – kūrinių puikiai gali suprasti skirtingomis kalbomis bendraujantys žmonės. Aktualumu nenusileidžia ir pats video miniatiūros siužetas – ilga siuntinio kelionė iš Lietuvos – Afganistane tarnaujantiems ir misiją atliekantiems kariškiams. Siuntinys, kaip grandis, jungianti Lietuvoje ir Afganistane esančiuosius, kūrinyje įgauna simbolio prasmę ir suteikia jam savitą raišką ir originalumą.

Spaudos kategorijoje kūrybiškiausius darbus pateikė regioninės žiniasklaidos žurnalistai.

„Šiaulių krašto“ žurnalistės Živilės Kavaliauskaitės straipsnis „Karo lakūnas jausmų nesigėdija“ skaitytoją sudomina nuo pirmųjų eilučių. Autorė sugebėjo sklandžiai atskleisti straipsnio herojaus – Lietuvos karinių oro pajėgų Oro operacijų grupės lakūno-instruktoriaus majoro Jurijaus Jakšio – karininko charakterio savybes. Žurnalistė mjr. J. Jakšio portretą tapo pabrėždama karininko narsą, atkaklumą, mokėjimą aukotis. Tuo pačiu ji paneigia nusistovėjusią nuostatą, jog kariškiai esą bejausmiai žmonės. Piešdama Karinių oro pajėgų (KOP) karininko portretą, autorė į straipsnį įpina ir aprašo tarnybos KOP'e ypatumus ir perspektyvas.

Žurnalistė Jolanta Kažemėkaitytė straipsnyje „Esi, kuo nusipelnei būti – net generole“ visapusiškai atskleidė jaunosios karininkės, leitenantės Linos Kievišaitės asmenybę. Tinkamo herojaus parinkimas, prisideda prie pačio straipsnio sėkmės. Juntamas pačios žurnalistės neatmestinas ir kruopštus darbas „tapant“ karininkės L. Kievišaitės portretą. Mano manymu, jei apie Lietuvos kariuomenės įvaizdį reikėtų spręsti iš vieno jos kario ir tas karys būtų lt. L. Kievišaitė, Lietuvos kariuomenė atrodytų viena iš profesionaliausių ir patriotiškiausių. J. Kažemėkaitytė straipsnyje aprašo leitenantės Linos Kievišaitės kasdienį gyvenimą: sėkmingas studijas Lietuvos karo akademijoje ir Virdžinijos karo institute, tarnybą Jonušo Radvilos mokomajame pulke, laisvalaikį ir sporto pomėgius. Tačiau sugebėjimas tą gyvenimą ap-

rašyti vaizdžiai, pateikti pašnekovui tinkamus klausimus – yra vienas iš profesionalaus žurnalisto bruožų. Straipsnis yra originalus, kūrybiškas, pasižymintis sklandžiai dėstomomis mintimis.

Aldona Kudzienė straipsnyje „Karys turi norėti kariauti“ kaip vertybę iškelia kario pareigą Tėvynei, savo bendražygiams, pasiaukojimo ir atsakomybės jausmus. Autorė aprašo nekasdienišką ir skaudžią Lietuvos karių patirtį misijoje Afganistane, kuomet žuvus lietuvių kariui, kiti trys jo kolegos atsiskakė tęsti misiją. Žurnalistė, kalbindama straipsnio pašnekovus (karininkus, teisininkus), skaitytoją objektyviai ir visapusiškai supažindina su situacija, pateikia specialistų išvadas, nepamiršdama ir žmoniškųjų jausmų. Labai svarbu, jog autorė palieka erdvės pačiam skaitytojui susiformuoti nuomonę apie aprašomą įvykį ir vertinti karių poelgį.

Radio (garso) kategorijoje pateikta tik du darbai – žurnalistės Vidos Ramanauskaitės Grišmanauskienės dviejų radijo laidų „Ulonų 14“ įrašai, transliuoti per Alytaus radiją „FM99“. Todėl, mano manymu, vertinti minėtos žurnalistės darbus būtų nekorktiška konkurencijos nebuvimo atžvilgiu.

Eglė Nenortaitė

Nustebino spausdintų darbų gausa – palyginus su praėjusiais metais, jų yra keliskart daugiau. Tai rodo, kad Lietuvos karys rūpi žmonėms. O tai glosto kiekvieno kario savimeilę.

Kadangi šiemet buvo dvi darbų kategorijos, todėl pasidalysiu pamąstymais apie kiekvieną atskirai.

Garsas ir vaizdas

Nauja konkursinė kategorija. Labai reikalinga ir aktuali. Šiemet, gal dėl debiuto, darbų nebuvo sulaukta daug, tačiau jie man atrodo aktualūs. Keblu vertinti skirtingo žanro kūrinius – filmą ir miniatiūrą. Tačiau svarbu, kad juos žiūrint norisi sulaukti „antros serijos“. Norisi tapti tokiu kaip Tadas arba vieną dieną, tarnaujant toli nuo namų, sulaukti laiško iš Lietuvos. Ne elektroninio, o to tikro, kvepiančio tavo kiemu, miestu... Šie darbai neišgaruoja tučtuojau, jie lieka, apie juos galvoji ir prisimeni juos ne vieną dieną.

Spauda

Praėjusiuose konkursuose kai kurie komisijos nariai buvo nusivylę, kad per menkai, per vienodai atskleidžiamas šiuolaikinis karys. Šiemet tokių kalbų nebuvo nė kvapo. Nominantų pagrindiniam prizui buvo ne du ir ne trys, o kur kas daugiau.

Konkursui buvo pateikta labai daug darbų, kuriuose buvo aprašomi mūsų kariuomenėje tarnaujantys kariai – kitaip sakant, jų portretai. Vieni atskleisti interviu forma, kiti aprašant asmenybes arba kario kasdienybę. Manęs tai nė kiek nenustebino – Lietuvos kariuomenėje tarnauja labai daug ypatingų žmonių. Ir manau, kad dar ne vienam konkursui jų užteks. Reikalavimai darbams buvo labai liberalūs ir suteikiantys daug kūrybinės laisvės – tai kūrybiškumas, teksto sklandumas, originalumas, temos traktuotės savitumas. Svarbu, kad pagrindinis rašinio herojus būtų Lietuvos karys. Deja, aš kai ko pasigedau. Atsakymų į aktualius klausimus: kuo šiandien gyva kariuomenė? Kokie rūpesčiai ir bėdos ją kamuoja? Pasigedau probleminių, laikmečio diktuojamų temų.

Mano favoritas spaudos kategorijoje buvo vienas. Tai straipsnis, alsuojantis aktualia ir gyva tema – kas yra karys ir koks jis turėtų būti. Mes dirbam ar tarnaujame? Mes privalome vykti į tarptautines misijas, o gal galim ir nevykti, jei ten labai nesaugu? Atsakymų į šiuos klausimus A. Kudzienės straipsnyje ieškota profesionaliai. Mano galva, autorė juos rado. Kareivis turi norėti kariauti.

Kpt. Ričardas Uzelka

Jau kelinti metai vyksta sėkmingas bendradarbiavimas tarp Krašto apsaugos ministerijos ir Lietuvos žurnalistų sąjungos, skelbiant konkursą „Šiuolaikinio kario portretas“ (aišku, turima galvoje Lietuvos karys) ir, suvedus konkurso rezultatus, visuomenei paviešinat tą portretą atskiru leidiniu. Kasmet į konkursą įsilieja vis gausesnis žurnalistų būrys. Šiomet konkurso sąlygos ir nuostatai leido dalyvauti jame ir televizijos, radijo, video, interneto žurnalistams bei numatė atskirų kategorijų laimėtojų apdovanojimus.

Kaip niekad gausus dalyvių skaičius (per penkiasdešimt autorių su savo tekstais ir vaizdine medžiaga) leido iš didesnio būrio atrinkti geriausius autorius ir pastebėti atitinkamus simptomus, būdingus rašantiems šia tema. Išskirčiau informacinę-propagandinę medžiagą (informacijas, reportažus), kurie pasakoja (informuoja) apskritai apie karių gyvenimo tematiką, bet neturi tikslo nušviesti (arba nupiešti) kario portreto. Antra grupė autorių susikoncentruoja į konkrečius asmeninis, dalyvaujančius karo tarnyboje ir mėgina parodyti, koks yra tas šiuolaikinis Lietuvos karys įvairiose situacijose. Deja, kol kas persveria karys, tarnaujantis taikos palaikymo misijose, antrame plane palikdamas Lietuvos karį, tarnaujantį arba besidarbuojantį namuose. Tačiau šiemetinio konkurso privalumas, kad autoriai mažiau aprašinėja egzotiškus Afganistano ar kito mažai mums pažįstamo krašto gamtovaizdžius, o dėmesį sutelkia į psichologinius kario kasdienybės aspektus, bandydami įsismelkti į jo vidų ir pajusti tas nuotakas, kuriomis gyvena šiuolaikinis žmogus, pasirinkęs karybą kaip savo gyvenimo būdą.

Nesigilindama į dešimčių autorių rašinius, vienaip ar kitaip nušviečiančius karinę temą, norėčiau sustoti ties keletu iš jų, vertų premijos arba bent jau skaitytojų dėmesio. Tai Gražina Noreikienė iš Trakų rajono laikraščio „Galvė“, savo informatyviais ir nuoširdžiais tekstais užsitarnaudama skaitytojų simpatiją. Jos herojai – garbės kuopos seržantas ar bataliono būrio vadas yra darbštūs, tvarkingi, savimi pasitikintys žmonės, vertinantys tokias nekintančias, ilgaamžes vertybes, kaip šeima, darbas, suvokiantys, kad laimės reikia ieškoti ne už jūrių marių, o savyje ir ryžtingai siekti užsibrėžto tikslo. Jų ambicingumas užsikariauti gyvenime savo vietą yra ne tuščias, o teigiantis gyvenimo prasmę ir pamokantis jaunajai kartai pavyzdys. Dėl premijos rimtai gali rungtis Živilė Kavaliauskaitė iš „Šiaulių krašto“, kuri viename iš savo straipsnių pažvelgia į karius netikėtu kampu – jų tėvų akimis. Nesusitikdama su pačiais aprašomais herojais, per tėvus ji charakterizuoja keturis jų sūnus, pasirinkusius kario dalią kaip pašaukimą. Žurnalistė parodo, kad tėvai kaimiečiai sugebėjo išauginti sūnus taip, jog šie tapo Lietuvos patriotais be skambių frazių. Išaugti sveikos dvasios ir sveiko kūno žmonėmis jiems padėjo ir sportas, ir nenutrūkstantis ryšys su tėvais bei gimtine. Atkreipia dėmesį ir Živilės rašinys intriguojančiu pavadinimu „Karo lakūnas jausmų nesigėdija“. Tai jau bene antrą kartą konkurse „dalyvaujantis“ herojus, KOP Oro ope-

racijų grupės lakūnas, instruktorius majoras Jurijus Jakšys. Ore išbuvęs per 4000 valandų, skraidęs pavojingais maršrutais į Kosovą, Iraką, Afganistaną, Gruziją, kur tenka patirti nuolatinius stresus ir atsakomybę už gabenamus žmones ir krovinius, kur negalima atsipalaiduoti, o svarbiausia suprantantis, atjaučiantis ir širdimi pajaučiantis karo nuskriaustų žmonių sielvartą, skausmą ir nelaimę.

Dar iš būrio rašinių išskirčiau irgi jau ne pirmą kartą konkurse dalyvaujančios Jurgitos Činkienės (žurnalas „Ekstra“) tekstus. Ši autorė išsiskiria ypatingu humoro jausmu ir stiliaus šmaikštumu, gyvumu bei vaizdingumu. Apie ką ji berašytų, – apie išminuotojų laivo jauną kapitoną, apie varginantį žurnalistų žygį drauge su profesionalios karo tarnybos naujokais, apie Afganistane tarnaujančią leitenantę Rūtą Gaižutytę, apie karo gydytoją Nomedą Vitkauskienę, atiduodančią savo žinias ir širdį Afganistano moterims ir vaikams, – jauti žurnalistės ypatingą santykį su savo herojais. „Pavargę, bet laimingi. Išsekę, bet įvertinę savo galimybes. Nemiegoję, bet nepraradę humoro jausmo.“ Šie keli sakiniai nutapo žmogaus vidinį pasirengimą nelengvai karo tarnybai ir žurnalistės simpatijas bei neabejingumą tam, apie ką ji rašo.

Panašaus jautrumo savo aprašomai herojei yra ir Jolanta Kažemėkaitytė (savaitraštis „Šeimininkė“). Tapydama žodžiais jaunos leitenantės Linos Kievišaitės portretą, žurnalistė skatina skaitytoją pasitempti ir patikėti, kad, anot herojės, žmogaus galimybės yra beribės, kad valia priverčia žmogų įveikti ne tik kliūtis, bet ir save, kad reikia tik noro ir pasieksi savo tikslą. Tai labai reikalinga dabar, kai laikraščiai, žurnalai ir televizija dejuoja, niurzga, aimanuoja, tyčiojasi arba kitais būdais tarp žmonių sėja nevilį, nepasitikėjimą, net savotišką neurasteniją.

Yra ir daugiau gerų tekstų, bet minėtuosius išskirčiau kaip siūlymą premijai spaudos kategorijoje.

Radijo, TV ir videofilmų, arba *Vaizdo ir garso*, kategorijoje tarsi ir nebuvo iš ko rinktis, bet du autoriai nusipelno įvertinimo. Ypač Jaunius Matonis už video miniatiūrą „Package from LT“. Keleto minučių filmukas atskleidžia plačią amplitudę jausmų, minčių ir vaizdų, kurie supa karius, tarnaujančius taikos misijoje Afganistane. Per karius – ir jų artimuosius, likusius namuose bei laukiančius ...su nerimu ir viltimi žinių iš pavojingos zonos. Tai ne koks žaidimas, kurį ten žaidžia kariai. Tai – pavojingas karas, kuriame lietuviams kariams greta kitų tenka taikdarių misionierių dalia. Per tą keletą minučių gerai sukomponuotais vaizdais ir puikiai parinkta muzika atsiskleidžia ilgesys, laukimas, džiaugsmas, – tauriausi jausmai, kuriais apdovanotas žmogus, atsidūręs sudėtingoje situacijoje. Tai lyg maža novelė vaizdais, ilgam paliekanti žmoguje gerumo jausmą.

Ilonos Skujaitės ir Domanto Vildžiūno dokumentinė apybraiža „Tadas – ledlaužis“ kaip tik neturi šio brangintino – trumpumo ir taupumo – bruožo. Filmas išblaškytas atskirais fragmentais, kurie karto-

jasi visai be reikalo (kelis kartus interviu su Sviderskyte ir pan.), turi manieringumo, pradedant jau pavadinimu; herojus galėjo būti parodytas ne tokiu keistuoliu, koku galbūt jis ir buvo gyvenime, o kaip savo tvirtus principus ir savo gyvenimo tikslą turintis, apie tai tiksliai kalbantis žmogus. Žinoma, filmo kūrėjai norėjo pademonstruoti kasdienybės rupumą, jiems iš dalies tai ir pavyko. Montažas turėjo būti išradingesnis, bet priimame šį kūrinį kaip duoklę tikrai vertam įamžinimo karo operatoriui ir fotografui Tadiui Dambrauskui.

Aldona Žemaitytė

Leidinyje publikuojami Lietuvos žurnalistų sąjungos, Nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos ir Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos 2008 m. konkurso „Šiuolaikinio kario portretas“ laureatų ir dalyvių geriausi rašiniai.

ŠIUOLAIKINIO KARIO PORTRETAS

Sudarytoja ir redaktorė *Aldona Žemaitytė*
Maketavo *Nijolė Juozapaitienė*
Atsakingoji redaktorė *Aušra Vaitkevičiūtė*
Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos
Viešųjų ryšių departamentas

Spausdino Lietuvos kariuomenės Karo kartografijos centras
Muitinės g. 4, Domeikava, LT-54359 Kauno r.
2009 04 10. Tiražas 700 egz.
www.kam.lt